

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climates

138
Anul 15
iunie 2021

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007



Al nouălea val

Climate literare

CUPRINS

Adrian Păunescu/ Poezii...	3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ „În căutarea adevărului” (56)...	4
Anton Găgiu/ Grigore Vieru, steaua mea de la răsărit...	6
George Anca/ Din „Pân la Dumnezeu”(Scripte)...	6
George Petrovai/ Gustave Flaubert, sau superba conjuncție...	10
Ioana Stuparu/ Marchezu...	12
Melania Rusu Caragioiu/ Recital „Mihai Eminescu”...	13
Al. Florin Țene/ Filozofia bază a dezvoltării literaturii...	14
Gheorghe Andrei Neagu/ „Lunca de cobalt” în sonetele pandurului Tatomirescu...	16
Anca Hirschpek/ Microproze...	17
Ștefania Oproescu/Posibil portret al poetului Marius Chelaru...	19
ITHACA/ Colaj liric...	20
I.I.Vale/ Din „Onirice”...	21
Constantin Stroe/ Secvențe haicu...	22
Nicolas Dima/ Mirela Rosnoveanu-Povestiri epice...	23
Gheorghe Ioan Canache/Eveniment „aeronautic” dâmbovițean...	24
Adriana Weimer/ Poezii...	25
Virginia Mateiaș/ De vorba cu Mircea Gheorghe ...	26
Alexandru Brașoveanu/ Dialog cu Anca Sârghie despre Marin Preda...	28
Sandrina Gavrilăoia/ În căutarea lui Paul Alep...	31
Daniel Juverdeanu/ Poezii...	32
Daniel Ioniță/ Patrik White scriitor australian...	33
Mircea Deciu/Înconjurul lumii înainte de periplul lui Magelan...	34
Gabriel Mihalache/ Sania aurie...	36
I.I.Vale/ Proverbe evreiești și o reflecție/...	38
Despre poet și poezie/ Maxime și cugetări celebre...	39
Florentin Smarandache/ Versuri paradoxiste...	39

INFO CLIMATE

Coperta 1

„Al nouălea val”,
de Ivan Aimazovski

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Florea Turiac, Gabriel
Mihalache, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Grigore
Grigore, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen
Georgeta Popescu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea,
Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud,
Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George
Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela
Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatărilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let



Poezii de Adrian Păunescu

Poetul

Aș sta, așa cu fața-n sus,
Lovit pieziș de vreme
Și-ncet ca un izvor supus
Ți-aș murmură poeme.

Și patul de sub șira mea,
Podeaua care-l ține,
Cu timpul s-ar dărăpăna
Și-n casă-ar fi ruine

Și peste molcomul prăpăd
Peste privirea-mi oarbă
Cu gura începând să vad
Eu, năpădit de iarbă,

Din somnul ca un trist magnet
Ce știe doar să cheme,
Ți-aș mai încredința încet
Mistere și poeme.

Albitul firii mele os,
Schiloada chipăroasă,
Lovit de pietre dureros
Și mărunțit de-o coasă.

Ar face gura și-ar șopti
Despre ce e și nu mi-i
În veacul de schizofrenii
Pân-la sfârșitul lumii

Și dacă varul cel nestins,
Ce-i una cu folosul,
Cu cinic urlat dinadins
Mi-ar înghiți și osul,

Eu, tainic, blând și tutelar;
Călcând tăceri postume,
Din toți pereții dați cu var
M-aș reîntoarce-n lume,

Către o casă, unde-acum
Și moartea mai așteaptă,
Până să-nceapă tristul drum
De dincolo de șoaptă.

Să-ți spun că încă nu-i târziu.
Ruina e departe,
Iar eu cu inima te știu
Pe viață și pe moarte.

Aș sta aici, pe-acest prundiș
Pe care-mi este bine,
Ca vremii, pus hotar pieziș,
Să-mbătrânesc de tine.

Să-mi sugă oasele-n pământ
De parcă oase-aș plânge,
Să fiu doar calcar și cuvânt
Și-un ultim strop de sânge.

Steaguri albe

Mă rog cu puterea cuvântului
Pentru copiii pământului,
Mă rog cu dulceața colinzilor
De sănătatea părinților.

Florile, florile dalbe,
Iar pe lume steaguri albe.

Mă rog cu lumina minunilor
În amintirea străbunilor;
Mă rog cu nădejtile omului
De echilibrul atomului.

Florile, florile dalbe,
Iar pe lume steaguri albe.

Mă rog cu puțința mătușilor
Contra venirii cenușilor;
Mă rog cu blândețea din flaute
Un happy end să ne caute.

Florile, florile dalbe,
Iar pe lume steaguri albe.

Mă rog cu pecete de fulgere
Să ne ferim de distrugere,
Mă rog cu puterea cuvântului
De sănătatea pământului.

Florile, florile dalbe,
Iar pe lume steaguri albe.

Făcătorii de case

Mi-e dor de casă, dor de casa mea,
Mi-e dor de-o casă care nu există,
Mi-o-nchipui iar, cu-o bucurie tristă,
Cu cer în cer și-n gard cu-o fântânea.

Ea nu se află azi în nici un sat,
O rezidesc din lacrimi și neștire,
Mi-e dor de casa mea din amintire,
Care-a plecat și ea, când am plecat.

Bătrânii mei se află în pereți,
Sau vitele îi calcă în copite,
Mi-e dor de casa mea pe negândite,
Mi-e dor de dorul fostei mele vieți.

Băiatul meu zidește el, acum,
Nălcă-nlăcrimatei sale case,
Un pumn de var în zid și altu-n oase,
Stau, el și casa, în același fum.

Și iată-l, pune mâna pe pământ,
Și nu se joacă, stă și se ridică,
Și cărnii mele i se face frică,
În clipa când atât de-aproape-i sunt,

Încât băiatul meu și-al nimănui,
Iubindu-și fiul și uitându-și tatăl,
Încă mi-e dor de casa mea, când
iată-l,
El mă zidește-ncet în casa lui.

Și carnea mea, fiindu-i dor mereu
De-o casă ca un fulgerat de apă,
Țărână e și viața mea e groapa
Lângă-nălțarea lujerului meu.



În căutarea adevărului (56). Reziliența în afara timpului și spațiului

„Reziliența este acceptarea noii tale realități, chiar dacă este mai puțin bună decât cea pe care o aveai înainte”, Elizabeth Edwards

Gheorghe Valerică CIMPOCA



Prof. dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

Din ce în ce mai mult se folosește termenul de **reziliență**, mai ales acum când omenirea se află în plină pandemie cu coronavirusul SARS CoV 2, când toată omenirea este debusolată și nu știe cum să iasă din această criză majoră medicală, criză care a antrenat și alte crize în domenii cum

ar fi: economia, educația și turismul. Cu toate că omenirea s-a confruntat cu momente dificile de-a lungul istoriei cum ar fi războaiele, catastrofele naturale datorate cutremurelor, inundațiilor sau erupțiilor vulcanice, omenirea nu a folosit nici o strategie de reziliență după aceste dezastre. Omenirea s-a redresat după fiecare catastrofă prin adaptarea la noile condiții. Acum, nu numai că se vorbește despre reziliență, dar au fost lansate proiecte care să implice bani și resurse umane la nivelul uniunii europene pentru fiecare țară membră a uniunii, în așa numitele Programe Naționale de Redresare și Reziliență (PNRR). Se încearcă să se inducă faptul că banii pot face orice, implicându-i în toate lucrurile, chiar și acolo unde nu pot influența cu nimic, mai ales la reziliență. Cei care au legat banii de reziliența unor națiuni nu au înțeles termenul de reziliență și nici natura rezilienței. **Reziliența** este definită drept capacitatea ființelor umane de a se adapta într-o manieră pozitivă la situații nefavorabile. Termenul de reziliență nu a fost folosit prea des de-a lungul istoriei milenare. El era cunoscut mai mult în înalta societate și utilizat ca un concept complex. Începând cu anii 1960, conceptul a suferit numeroase schimbări. La început, a fost considerat înăscut, mai apoi atenția s-a îndreptat atât spre factorii individuali cât și cei familiari, sociali, dar și culturali. Cercetătorii secolului XXI consideră reziliența un proces social și cultural, putând fi explicat cu ajutorul a trei modele: „**compensator**”, „**de protecție**” și „**de sfidare**”. Noi cetățenii de rând o privim prin prisma primelor două modele: compensator și de protecție. Omul este creat astfel încât să înțeleagă singur și să ia decizii folosind liberul arbitru, adică posibilitatea de a se apăra singur. Al treilea model, cel de sfidare, este considerat periculos pentru societatea umană. Depinde de factorii implicați în aplicarea proiectelor de reziliență ca să cădem în al treilea model, cel de sfidare. Cum, în

societatea românească, ca și în marea majoritate a societăților, se dorește o soluție colectivă luată de politicieni care se cred deasupra oamenilor și nu iau în considerare toți factorii implicați în soluționarea rezilienței și mă tem că planul va eșua în al treilea model, cel de sfidare. Încă de la început PNRR al României a pornit cu stângul. Cei care au hotărât acest plan nu au luat în considerare decât interesul material care să le aducă capital electoral și accesul la sacul cu bani împrumutați pe care generațiile viitoare îl vor plăti cu sacrificii. Reziliența este capacitatea de a reveni în cazul dificultăților și de a face față adversității. Cuvântul provine din „**elasticitate**”; **Ca un izvor comprimat înapoi la starea inițială, oamenii rezistenți se confruntă cu dificultăți, fără a-i lăsa să le afecteze negativ viața.** Mai mult, ei cresc personal cu adversități. Mari personaje istorice precum: Ernest Hemingway, Martin Luther King, Henry Ford, Albert Einstein, Hellen Keller, Napoleon Bonaparte, Confucius și mulți alții sau apropiat în ideile și scrierile lor de ceea ce se definește ca reziliență și au contribuit la realizarea unor reziliențe locale, punctuale. Dacă acum mii de ani adaptarea cu succes la stres însemna să nu te lași mâncat de lupi și depindea în special de agilitatea fizică, acum adaptarea se bazează pe aceleași mecanisme biologice, însă „**lupul**” arată altfel. Atunci, amenințarea era fizică, obiectivă, iar acum este mai degrabă simbolică, psihologică, dată de impredictibilitatea, ambiguitatea și complexibilitatea mediului; adaptarea depinde acum de agilitatea și maturitatea emoțională și de flexibilitatea mentală, adică de adaptarea cu efort minim la contexte provocatoare, prin cunoașterea și folosirea flexibilă/abilă a resurselor personale. Omul trebuie lăsat să-și aleagă singur resursele personale ca să se adapteze mediului în continuă schimbare. Contemporan cu noi, Boris Cyrulnik, un neurolog, psihiatru, psihanalist și etolog francez care s-a specializat în domeniul împletirii legăturilor afective între oameni, al agresivității umane și al rezistenței la fenomenele destructive, afirmă; „**Nimeni nu pretinde că reziliența este o rețetă a fericirii. Ea este o strategie de luptă împotriva nefericirii, care ne ajută să-i smulgem vieții clipe de plăcere, în ciuda murmurului de fantome din străfundurile memoriei**”. La noi românii, cuvântul reziliență nu este cunoscut de foarte mulți oameni și se confundă cu redresarea sau revenirea la o anumită normalitate, despre care nu știm mare lucru. Reziliența nu depinde de bunăstarea unui popor, ci de starea sufletească a lui. Reziliența provine din termenul latin resilio, „**a se întoarce, a ricoșa, a ieși în evidență**”.

Termenul a fost adaptat în psihologie și în alte științe sociale, referindu-se la persoanele care, deși trec prin situații stresante, nu sunt afectate de acestea din punct de vedere psihologic. Termenul de reziliență a fost utilizat în diferite moduri. Dintre psihologi, Emmy Warner face referire în 1995 la trei utilizări generale ale termenului: ***o bună dezvoltare în ciuda pericolului social; păstrarea competențelor în ciuda stresului continuu și recuperarea după o traumă***. În 1999, Emily Hunter definește reziliența drept un continuu între două poluri: ***„reziliență mai puțin optimă”*** și ***„reziliență optimă”***. În cazul adolescenților supuși riscului psiho-social, ce răspund într-o manieră mai puțin optimă, acest tip de replică include ***„tactici violente de supraviețuire, comportamente marcate de un înalt risc social respectiv abandon social și emoțional”***, iar prognosticul poate fi acela de adulți neadaptați. Reziliența a fost prezentă în toată perioada de evoluție a omului, de la omul primitiv la omul modern și a contribuit la adaptarea acestuia în mediul natural și social, dar este studiat de puțin timp. Abia în ultimii 20 ani s-au făcut progrese pentru înțelegerea acestui fenomen. Între 1999 și 2000, Michael Rutter caracterizează reziliența drept rezistență relativă la riscul psiho-social, ce nu implică neapărat așteptarea unui rezultat pozitiv ci mai degrabă se focusează pe modul sau procesul prin care individul înfruntă riscul. Rutter și-a dezvoltat studiile pornind de la trei arii de cercetare: ***studiul populațiilor cu un nivel ridicat al riscului, ca de exemplu cel al copiilor cu părinți bolnavi mental; studiile asupra temperamentului, respectiv; studiul diferențelor inter-individuale în ceea ce privește modul de a înfrunta situații din viață***. Între anii 2000 și 2006, Sunya Luthar definește reziliența ca o adaptare pozitivă în ciuda dificultăților, punând accent pe cele două elemente care o constituiesc: ***adversitatea semnificativă și adaptarea pozitivă***. Psihiatrul și psianalistul Boris Cyrulnik a dezvăluit acest concept extras din scrierile lui John Bowlby. Este un termen preluat din rezistența materialelor, care pot fi împăturite, îndoite fără a se rupe, pentru ca apoi să-și recapete forma inițială; de exemplu, un arc ce urmează să lanseze o săgeată, pipirigii sub presiunea vântului, etc... Atunci când un subiect sau un grup poate face acest lucru, se poate spune că are reziliența suficientă pentru a face față greutăților, ba chiar se poate întări în urma acestora. În prezent, reziliența este abordată de psihologia pozitivă, care se concentrează pe capacitățile, valorile și atributele ființelor umane și nu pe slăbiciunile sau patologiiile acestora, precum în psihologia tradițională. Conceptul de reziliență corespunde într-o anumită măsură cu cel de ***„putere”***. Înseamnă a depăși o situație și a deveni mai puternic, mai bun decât înainte. Reziliența nu are nimic de-a face cu bogăția. Nu banii contribuie la reinstaurarea unei reziliențe pierdute prin calamități, precum pandemia de coronavirus din anii 2020 și 2021. Reziliența reprezintă capacitatea de a înfrunta dificultățile și a se adapta la ele fără prea multe pierderi. În neuroștiință se afirmă că persoanele reziliente sunt mai echilibrate din punct de vedere emoțional în fața situațiilor stresante, suportă mai ușor presiunea. Acest

lucru permite o senzație de control în fața evenimentelor, o mai bună capacitate de face față provocărilor. Ori, acum se încearcă să se stabilească o altă ordine socială, bazată nu numai pe bogăție, ci și pe controlul total al individului, prin amprentarea, indexarea și stocarea în memoria unor calculatoare ale datelor tuturor persoanelor. Se profită de pandemia de coronavirus cu SARS CoV 2, din anii 2020 și 2021 și se încearcă sărăcirea multor popoare, Acum 400 de ani, marele voievod Mihai i-a sărăcit pe țărani și i-a dat pe mâna boierilor prin actul de ***„legare de moșie”***. Acum, în plină epocă modernă, are loc legarea de noii ***„baroni”*** ai planetei. Este testată capacitatea omului de a rezista situațiilor stresante nu numai la viruși, ci și la multiplele restricții impuse omului liber. Capacitatea de a rezista a omului în situațiile stresante, ca de exemplu pierderea neașteptată a unei ființe dragi, abuzul fizic sau psihic, abandonul afectiv, eșecul, catastrofele naturale și sărăcia extremă, a fost testată de-a lungul timpului. Oare, omul va avea capacitatea de a rezista și noilor condiții impuse de a prelua controlul total asupra sa? Se încearcă să se arunce o momeală omenirii prin împrumuturi uriașe de bani ca să se redreseze ceva din pierderile pandemiei și să se revină la situația anterioară anului 2020!?. Nu toate poveștile au un final fericit. Ceea ce se întâmplă acum este un film prost, regizat de unii conducători. Filmele cu ***„happy ending”*** ne inspiră și ne ajută să vedem partea plină a paharului. Uneori, însă, viața bate filmul. Și ceea ce se întâmplă în plan concret este destul de departe de un scenariu fericit. Confrunțați cu evenimente dificile, cum au fost și cele din etapa pandemiei, de exemplu, unii oameni le depășesc mai greu, alții găsesc forța mentală să treacă peste orice încercare. De regulă, în a doua categorie se află persoanele reziliente care știu cum să înțeleagă rapid și matur anumite șocuri, evenimente tragice, accidente sau întâmplări nefericite. Vorbim despre importanța rezilienței și cum poți antrena această abilitate, astfel încât să rămâi stabil și echilibrat, indiferent de circumstanțe. Cu siguranță, reziliența nu înseamnă să treci prin cât mai multe situații grele, ci mai degrabă ce faci cu/și din aceste provocări. Cu cât ne recuperăm fizic și emoțional mai bine după situațiile stresante și provocatoare, cu atât vom putea trece mai echilibrat prin următoarele. Reziliența emoțională nu se măsoară nici prin duranță, să poți duce cât mai multe pentru cât mai mult timp. Pentru că această strategie nu face altceva decât să ignore grija față de tine și nevoia de recuperare, care pe termen lung duce încet și sigur spre extenuare. Așa cum telefoanele mobile se încarcă zilnic când se consumă bateria, așa au nevoie și corpul și mintea să se reîncarce prin practici zilnice. Reîncărcarea nu înseamnă doar relaxare și nicidecum nu se face prin consumul de experiențe în vacanțe, la megaconcerte, la cumpărături. Aceste lucruri nu ajută, pentru că reziliența emoțională se construiește cu blândețe și consecvență, prin grija față de biologia și implicit emoțiile noastre. Reziliența este în afara timpului și spațiului.

Va urma

GRIGORE VIERU, STEUA MEA DE LA RĂSĂRIT

Anton GAGIU

Nimic nu este mai înălțător pentru un muritor decât momentul în care simte să este contemporan cu un... NEMURITOR. Așa simt eu când mă gândesc că o buna perioadă de timp am inspirat același aer de pe această planetă cu Grigore Vieru, un Eminescu al secolului douăzeci și douăzeci și unu. Versul lui este o mângâiere a sufletului încât simți cum pătrunde în trupul tău și vibrează, te trezește la viață sau te transportă dincolo de ea, în alte spații ale universului. Sunt convins că Grigore Vieru este un soldat al poeziei, că el zilnic, chiar de la naștere a fost permanent de serviciu la... regimentul ei și de acolo ne scria mesaje precum: Mi-e dor de tine mama, Casa părintească, Limba noastră cea română, Eminescu, Legământ etc. Născut la 14.02.1935 în satul Pererîta din fostul județ Hotin în România atunci, într-o familie de plugari, a lui Pavel și Evdochia Vieru a avut o viață zbuciumată. După parcursul școlar în satul natal, apoi la Lipcani un orașel unde a făcut școala medie, ajunge student la Institutul pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de filologie și istorie. Debutul său literar s-a făcut cu placheta de versuri pentru copii „Alarma” în anul 1957, adică la douăzeci și doi de ani, primită foarte bine de critica literară a vremii. În anul 1960 se căsătorește cu Raisa profesoară de limba română și latină cu care are doi băieți: Teodor și Călin. A fost

redactor la revista „Nistru” revistă a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, redactor la Editura „Cartea Moldovenească” unde a și publicat două plachete de versuri. Întreaga sa existență literară a fost marcată de opera și personalitatea lui Mihai Eminescu căruia i-a dedicat și poeme, precum cel numit „Legământ” pe care îl vom reproduce și aici. Poezia lui Grigore Vieru este o compoziție complexă ce cuprinde: fiorul istoriei locului, tradiția românească, căldura sufletului moldav, iubirea valorilor naționale, dorința aprinsă a poetului pentru propășirea neamului românesc, acest ultim aspect este copleșitor, rar întâlnit la alții poeții autohtoni cu excepția lui Eminescu, poate de aceea Vieru se întoarce la el aproape obsesiv. În anul 1968 se produce un eveniment important al destinului său poetic: publică volumul de versuri „Numele tău” cu o prefață scrisă de Ion Druță. Acest volum este apreciat de critica literară și îl numește „cea mai originală apariție poetică”. Atât de originală încât chiar din anul apariției devine obiect de studiu la cursurile universitare de literatură națională contemporană. În acest volum Grigore Vieru aduce prinosul său literar unor valori literare și artistice incontestabile de pe cealaltă parte a Prutului: Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Constantin Brâncuși, Nicolae Labiș, Marin Sorescu. Este pentru prima dată când apar astfel de dedicații în literatura basarabeană de după război. În anul 1973



Grigore Vieru vine în România pentru prima dată în cadrul unei delegații de scriitori sovietici. Cu această ocazie vizitează mănăstirile din nordul Moldovei, un vis al său care a devenit realitate, ocazie cu care face următoarea mărturisire: „dacă visul unora a fost să ajungă în Cosmos, o viață întreagă am visat să trec Prutul”. Un an mai târziu este invitat de Zaharia Stancu, președintele URSS de atunci, în România. Poetul primește cu bucurie invitația și îi dă curs. Cu această ocazie vizitează Transilvania. Este însoțit de poetul Radu Cârneli. Anii optzeci, spre sfârșit îl găsim pe Grigore Vieru în prima linie a Mișcării de Eliberare Națională din Basarabia, poezie, texte scrise cu diverse prilejuri, inclusiv cele pentru muzică, intervenții diverse, alocuțiuni, simple dialoguri sau discursuri au un mare rol în deșteptarea conștiinței naționale a basarabenilor. Grigore Vieru este unul dintre fondatorii Frontului Popular și se află printre organizatorii și conducătorii Marii Adunări Naționale din 27 august

1989. Are un rol esențial în votarea de către Sovietul Suprem al RSSM a limbii române ca limbă oficială în republică și trecerea la grafia latină. Aceasta este una dintre cele mai mari victorii a patrioților moldoveni, cu rol determinant pentru Grigore Vieru, în lupta cu ocupantul bolșevic. De aici încolo rolul lui pentru trezirea la dreptate și adevăr a poporului român din Moldova din stânga Prutului a crescut și mai mult. A fost ales deputat al poporului, apoi a strâns în jurul său mai mulți interpreți și compozitori de muzică ușoară din Basarabia și a plecat în turneu în toată România, adică pe ambele maluri ale Prutului. Devine membru de onoare al Academiei Române în 1990, iar doi ani mai târziu devine membru corespondent al acesteia. În 1992 Academia Română îl propune la premiul Nobel pentru Pace. Drumul Marelui Poet în această lume s-a sfârșit în ziua de 16 ianuarie 2009 când a suferit un grav accident de circulație în apropiere de Chișinău, două zile mai târziu inima lui a încetat să mai bată, mai avea mai puțin de o lună până la împlinirea vârstei de 74 ani. Parcă destinul i-a arătat calea spre cer cu ceva timp înainte când și-a ales epitaful: „sunt iarbă, mai simplu nu pot fi.” De atunci steaua sa luminează sufletele noastre și ea va rămâne veșnic aprinsă, atâta timp cât pe acest Pământ va exista un suflet de român.



Legământ

Lui Mihai Eminescu

*Știu; cândva, la miez de noapte,
Ori la răsărit de Soare,
Stinge-mi-s-or ochii mie
Tot deasupra cărții Sale.
Am s-ajung atunce, poate,
La mijlocul ei aproape.
Ci să nu închideți cartea
Ca pe recile pleoape.
S-o lăsați așa deschisă,
Ca băiatul meu ori fata
Să citească mai departe
Ce n-a dovedit nici tata.
Iar de n-au s-auză dînșii
Al străvechii slove bucium,
Așezați-mi-o ca pernă
Cu toți codrii ei în z Bucium.
Eminescu
La zidirea Soarelui, se știe,
Cerul a muncit o veșnicie,
Noi, muncind întocmai, ne-am ales cu,
Ne-am ales cu domnul Eminescu
Domnul cel de pasăre măiastră,
Domnul cel de nemurirea noastră-
Eminescu.
Suntem în cuvânt și-n toate,
Floare de latinitate
Sub un cer cu stele sudice!
De avem sau nu dreptate,
De avem sau nu dreptate,
Eminescu să ne judece!
Mi-l fură, Doamne, adineauri
Pe înaltul domn cu tot cu lauri,
Mă uscam de dor, în piept cu
plânsul,
Nu știam că dor mi-era de dânsul,
Nu știam că doina mi-o furară*

*Cu străvechea și frumoasa țară-
Eminescu.*

*Acum am și eu pe lume parte:
Pot îmbrățișa măiastra-ți carte,
Știu că frate-mi ești și-mi ești părinte,
Acum nimeni nu mă poate minte.
Bine ai venit în casa noastră,
Neamule, tu floarea mea albastră-
Eminescu.
Suntem în cuvânt și-n toate
Floare de latinitate,
Sub un cer cu stele sudice!
De avem sau nu dreptate,
De avem sau nu dreptate,
Eminescu să ne judece!*

Limba noastră cea română

*Sărut vatra și-al ei nume
Care veșnic ne adună,
Vatra ce a născut pe lume
Limba noastră ce română.*

*Cânt a patriei ființă
Și-a ei rodnică țărână
Cea născut în suferință
Limba noastră cea română.*

*Pre pământ străvechi și magic
Numai dânsa ni-i stăpână:
Limba neamului meu dacic,
Limba noastră cea română.*

*În al limbilor tezaur
Pururea o să rămână
Limba doinelor de aur,
Limba noastră cea română.*



Din PÂN LA DUMNEZEU (SCRIPTE)

George ANCA



MEDEEA

Medeea jucată de deținuți în regia gardienilor. Postromânism sau dictatorul să trăiască. Pe toarta găleții. Listă de crime. Titlul dinainte să ne caute el din gropile comune, din săli de fitness, de

Unduie trăznete surori,
șalupe de corsar,
Crimeea, pescăruș deasupra.
Aruncă-ți amanții în marea de aici.
O zi la Iași, o zi la Constanța.
De arhangheli vorbă, de valuri tăcere.
Frumoaso mai rece ca mine,/ nemuritoare până te-
or înota/ mai fierbinții ca moartea.

Lichefierea! Fă-te pește. Pescăruș. Inspecție. Eclipsă. Ce mi s-a întâmplat nu mi s-a întâmplat. Pe ce persoană lanțul? De aur? Ce știm de lumea care nu ne știe? Abia câinele, abia biserica dărmată. Doctorul consultă buhaiul, buhaiul consultă nara(nas)torul. Baha'i? Of course. Încep să mă prefac în pește ca să devin mistuit în pescăruș și așa să mă luați să mă duceți la București la Plata.

lângă ziduri plutonate. Amurg securist. Wagner la zarcă. Cu cât se bucură mai tare la botez, le moare copilul.

Tu ești aceeași zi ce ne-ai trezit.

Noi gândim așa cum ne-au educat comuniștii. De ce ne mândrim cu cei plecați dintre noi? Această doamnă nu cred că este mândră de noi. Românul acela de care vorbești d-stră e ascuns. Nu e nevoie să ne împodobim cu pene străine. Suntem un subiect interesant pentru cercetători și scriitori. Continuă să fie urmărită de reminiscența fostei securități rămasă intactă în SRI. Tu ești holocaustul României, megamafiotule iresponsabil.

Oprește-mă, mamă, la vama, Sibiu cu paznic Tolstoi, pe strada Jean Racine, maestre ale depresiei în grup, călimări sparte. Ne-om fi stins. Ghinturi. Galbenul cornilor. Prologul, replicile, pastişele. Noroc de soare, mobile de oase, ologul ridicat din cerșit. Camera lui Kadrey tapetată cu piele de om. A doua șchioapă înre bisericile din Surdești și Plopiș. Sari înaintea paznicului, aschimodia conților.

Fută-l Dumnezeu să-l omor pentru un lemn (fața-i fusese zgâriată, vasul cu lapte între genunchi, capacul nemișcat, plasa cu morcovi – avea nepotul diaree ca și la trei luni, când, intrând în spital ginerele s-a-ncurcat cu o curvetă de doctoriță în mână), cumnații (moldoveni) dispăruseră. Pe când azi n-am decât a bănui tatăl nostru și jertfiri ale Domnului în ungurește, pentru primele vorbe ascultate cu un fel de dragoste prescrisă din religie în religie, peste cadavre tinere sau de 59 de ani, cum inventariasem (în limba înțeleasă) – verbalizarea Babilonului – să fi amuțit. M-am gândit iar la zarul rotund. Ca astrele sorții, nejactabile în joc. Azi e nor deocamdată, încă trei zile și veți rămâne voi în împărăție, veți mai telefona după fiu, prin examene și meciuri, ales de tăcere, cu moștenire încă neînflorită.

de la această biserică mi s-au dat la această biserică le dau

la întâlnirea viticolă toți oratorii băteau apa-n piuă chiar ca pungașul cela din Paris

eu știu un lucru și anume că n-ar fi rău să fie bine cum n-a dat primarul autorizație să umble păpușele se ucisesse Cusminschi prietenul favorit al lui

Eminescu

glumeț peste fire gura lui clopot ochii săgeată
sparg ferestrele pe drum și capetele oamenilor
pedagogia nu-i pentru toți ticăloșii și răii ci pentru
firele blânde

o poveste o poveste.

tălpărăliile de la Humulești precupiile brașoveniile
căldărăriile ciubotăriile

Îțic jidov coace pâine moldovenească

văzduhul curat clima rece nesupusă lipicioaselor
boale

catihetul este îndatorit a paradosi catihisul

neguțitor fiind de cea a treia stare

a se însoți prin legiuită cununie cu Iliana, fată mare,
în vârstă de 15 ani

m-am văzut arestat ca cel mai mare criminalist

nu recunoaște autoritatea protoieriei în această
afacere

un mormânt clasa I pentru a se înmormânta pe
defunctul Creangă

Pe la noi pe la Vârtoape, fetele sunt curve toate, babele a treia parte, nevestele jumătate. Dă-mi benzină și ulei și te duc pe unde vrei. Nu mai bate doamne omu, că-l bate vinu și somnu, vinu-l bate când e beat, somnu, când e-amorezat. Hai, mândruțo, tu pe luncă să culegem de-o urzică să dăm la puii de curcă. De la sticla de parfum, ajunsei să dorm pe drum. Helerim de puldarim, heliș beliș, cum veniși cum o beliși, că dacă nu veneai n-o beleai. Om aș fi de n-ar fi gura, mândrele și băutura, băutura bat-o-amaru, mândrele și cu paharu

nu mă închipui din dor/ pe sarea apei comandor/ al
desalinizărilor/ cu piedică judecător

mă controversă vărsător/ de după sud versuitor/ de
suitor la mirador/ pământ oceane Maldoror/ ce voci sub
lume lagăr or/ agora a gomorilor/ sodomelor și tu
sudor/ pas tras în piept glonț inodor/ pe nespălate sânge
cor/ drag de băgați la rotisor/ cum și-o seduce ora or/
verso pământului mă dor/ o doară aurora nor/ în
carnele toreador/ ți-oi fi recurs d'al vostru por/ Mariei
depresiv ocolitor/ cu blugii cumpărați amor/dentistei că-
ți atârnă flor/Flagstaf ca Falstaff mai ușor/și Flinders
catedral călăritor/ ce ne mai pașii de aviator

plictisul masculinilor/ tu macho da' doar narato/ de
autor neștiutor/ or southern cross întorcător metalice
rețelelor/ in neatenție odor

du-te după pită/ trează și ivită/ Vasilache prinde/
ofuri de merinde/picuri papagali/ sânge pe hamali/
brazde bezna hăt/ dracul ți-l arăt

MEDUZA

dragostele în mohor frunză verde nu mai mor din
Galicea-n Cremenari cremenea pe gât mi-o ari trandafirii
din obraji îți visează pași de paji amintește-ți de rușine și
când te gândești la mine veni prânz ierusalim voi vă
duceți noi venim struguri de-am fi toți d-ăi zdrobiți pe
roți tălpilor de hoți ce ți-e rădăcina prăjinii Gherhina la
urzoi cu ghina opera și tata mama operata nu te mai da
gata geaba îmi oftezi somnului cu piezi mai bine le vezi

pân' la noapte ploaie vânt mi te-ntorci de pe pământ
n-am scris viață n-am murit îți sunt mamă îmi ești schit
ce de nervi copii și tată adormire respirată zilele de către
popi nu te naști nu te îngropi pierzi în umbră de oglinzi
dăruite când le vinzi te-ai uitat de anonim Eminescu și
cel mim de ce latră pe înalt de sub norii de cobalt
cancerile s-or mai cerne sângeratelor lucerne vorbești
singur nu te-auzi cântăreților zăluzi vasele spălatele
zvârlite salatele ciobește etichete de plumb cu frunza laură
columb trezește-te din scris cu sorți ai vișătorilor mai
morți cu foarfeca ai rezolva de vârfuri numai unghia de
patru ore în trecut prin frig la tropic ți-am părut gala gării
o lanternă schiul de faianță pernă

îi vedeam prin căpitani la costume anglicani toată
lumea-ntinerită manieră iezuită câți trăim din ei și-n vis
ceilalți numără abis dublă scaldă apoi tuns câinele din
Selinuns brazi cu brazde plopilor fosili limpezimii de acril
incendii nepunctuale înspumate doct cu bale de-nțelegi
scrisul Ioane te trimitem la cucoane din Orșova-n
Cernavodă Dunărea curge sub vodă niciodată cotele nu-
ți crăpară fotele ia-o azi de la picioare că la capăt crește
floare se dezgheață ninșii inși frunzei verzi din ochi
aprinși iarna blonzii vara blonda ondulează mapamonda
cine pe cine înghite bot cu mațe înrăite d'alei câinii mă

mănâncă pătrățirea feței încă ce ți-am dat ai risipit ce îmi
furi ai mai ciordit

vom mai uita vreodată lumina sărutată pragmatică în
Teheran Bagdadul gol și pompeian piramide povestite
sângeroaselor copite pagină de răsărituri și apusuri
printre rituri trântit câinele în zori pe burtă de aurori
lepra idealului peste vârful dealului peste ochii surioarei
ochelarii-nvățătoarei măi țigane-ți arde satul nu-i nimic
mă duc în altul șahul de femei în patru în foaierea fără
teatru șahurile ne decid el șoptește analcid atentat că da
că nu roman opșpe secolu faceți cu ochiul români și la
șase săptămâni bulevardul ne suportă și cu vână și aortă
de alaltăieri pe azi verzi tot numai frații brazi întâmplarea
v-o respun toți odată murind tun de era tu îmi citeai clipă
ochii triști în rai aripile neimune a talmudului minune
test de popularitate ba de otrăviri ratate ce sălbăticiuni
visai dicției cu Lorelai energiile shakti coastele ți-or
răzleți

iar aminte că trăim ne aduceți mulțumim din golite
sticlele ia-ți pe credit zilele i-am spus fratelui s-o verse
apărilor perverse strigi metode de limbaj otrăvit în
verbiaj macedonul favorit fum de-al doilea primit n-
aveam nume de închis șleampătului paraclis de-al
umorului miros al omorului neros măcar hoțul trei pe doi
fură cărți a da de noi ne mai scoate de strigoi două rațe
pe gunoi mă voi duce la dentist să nu mor carierist acum
am înțeles ești nebun crezi în progres cei plecați mai
înainte cei rămași toți într-un dinte delegatul atentat cu
delict încorporat pe tine te-a concentrat portocala la
pătrat sinucigași mai ipohondri ca aburii din Turnul
Londrii cianură debordată pe verdele de pată beția
netrezită de sticlă înverzită rimate substantive
romanțelor arive ne întrerupe teza pierdută în Tereza
ardeiul viei verve în moarte ne conserve a doua zi de
viață de după moarte ață pace vouă mă încaier mi-era
frică și de aer studiezi credințele fetelor catrințele mi-aș
da duhul de poet poeziei amanet poarta de stejar spre
cald arde până la smarald

Sss vipera, șșș paparazzo, zzz djidjiridoo. Ce Oedip, ce
nalim. Lăsăm psianaliza. Femei decât cu zece ani peste.
Fără lectura incestului distrugător al tuturor indigenilor.
Cocoșelul soarelui în mare. Serendipitate bulgărească.
Incest trandafirii. Intim Antim. N-aș sacrifica înotul pe
antiincest. Nu pistol, nu bani. Integritatea nu e de
vânzare, îți dă amendă, o înghiți. Ismail. Orbs nu eros, Lot
și Freud, ochi în ochi cu Oedip. Regia carismei. Iubești
numai anti. V-a înfundat marea urechile. Mangaliță. Nu
știu cine vine și bate la ușă. Epava nu pleacă nicăieri.
Meduza. Nu am văzut om să se miște mai încet. Cătune
eoliene.

Va urma

Gustave Flaubert sau superba conjuncție dintre document și măiestria artistică



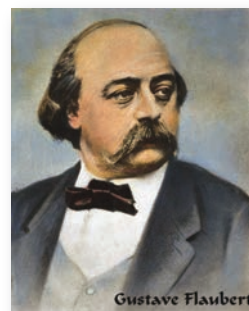
George PETROVAI

Nu-i de ici de colo să scrii despre un titan al literaturii universale. Întâi că Gustave Flaubert, în calitate de mare pontif al realismului critic prin capodopera *Doamna Bovary*, a fost analizat și răsanalizat până dincolo de cuvintele rostite și până în vecinătatea gândurilor sale nerostite: Albert Thibaudet vorbea la vremea lui de rolul imperfectului și al participiului prezent la asigurarea cadenței frazei flaubertiene, criticul Sainte-Beuve – în pofida sentimentelor de prietenie nutrite față de marele artist – n-a ezitat să amintească de defulări ale sadismului în romanul *Salammbô*, dar cu toții cei care s-au aplecat în ultimul veac și jumătate asupra operei lui Flaubert, au fost fermecați ba de perfecțiunea atinsă în gradarea acțiunii și dozarea efectelor, ba de culmile greu de egalat grație stilului său simplu, elegant și curgător, stil în care – este de părere Vera Călin – „vizualul domină, căci epitelele cu valoare afectivă sunt extrem de rare, pe când cele optice au o mare frecvență”, ba de copioasele influențe exercitate de patriarhul retras dar neclaustrat la Croisset, pe malul Senei, influențe evidențiate până și în opera celebrului nostru compatriot Eugen Ionescu.

Pe de altă parte, zace în fiecare dintre noi cei înzestrați cu un minim simț al ridicolului, acea teamă inconștientă în atavismul ei de-a nu rosti platitudini, altfel spus lucruri arhiștiute ce-i vor face pe atotștiutori să strâmbie din buze ori să zâmbească cu dispreț atunci când vor binevoi să-și arunce ochii pe nevrednicul rod al unor meditații febrile.

Dar marii artiști ne vin în ajutor taman atunci când indecizia și disperarea noastră ating culmi amețitoare. Că doar de aceea ei sunt mari și generoși cu ființele simțitoare: Să călăuzească sufletele iscoditoare înspre divinul luminis al frumosului și adevărului! Totul este să nu ne dăm bătăuți, ci să revenim iar și iar prin lecturi tot mai atente înspre glasul mării de înțelepciune și frumusețe ce răzbate din scoica operei. Căci este de crezut că odată și odată scoica se va deschide pentru ochii și urechile noastre, și atunci vom constata cu suprema fericire a căutătorului de absolut, cum că glasul mării își continuă eterna lui chemare și tânguire, numai că de data asta el purcede din sufletul și inima noastră.

Atunci putem fi siguri că ne aflăm pe drumul cel bun, drumul îngust și abrupt ce duce spre Golgota înțelegerii, simțirii și suferinței atotumane, căci este îndeobște știut: Nimeni nu va cunoaște vreodată adevărata Frumusețe și deliciile indicibile ale creației, înainte de-a fi crucificat de josnica indiferență a celor mulți!



*

Revenind la opera lui Flaubert, trebuie să menționăm modesta lui prolificitate în ceea ce privește numărul cărților scrise și al speciilor literare abordate, comparativ cu, să zicem, copleșitoarea productivitate a lui Balzac, ori cu formidabila desfășurare de forțe pe tărâm artistic a marelui său prieten Victor Hugo, ba chiar în comparație cu ceea ce a realizat în scurta sa viață scriitoricească Guy de Maupassant, celebrul lui elev și discipol.

Pentru că dacă luăm în considerare încercările lui literare din copilărie și adolescență (la nouă ani deja improviza piese de teatru!), de asemenea dacă ne mulțumim doar să amintim despre mai puțin cunoscutele lui încercări dramatice de mai târziu, atunci marea creație flaubertiană înseamnă: *Doamna Bovary*, *Salammbô*, *Educația sentimentală*, *Ispitirea sfântului Anton*, *Trei povestiri* și romanul *Bouvard și Pécuchet*, neterminat din pricina atacului de apoplexie care-l răpune în dimineața zilei de 8 mai 1880 (se născuse pe 12 decembrie 1821 în orașul Rouen din Normandia).

Tot ce se poate ca acest lucru odată știut, el să fie încurajator pentru acei semeni ai noștri care nu prea au tragere de inimă către studiul amplu și îndelungat, dar care țin cu tot dinadinsul să-și creeze o anumită spoială de cultură. Numai că, atenție! Dacă opera lui Flaubert nu înseamnă cantitate și amplitudine, în schimb ea se remarcă, ba chiar se singularizează prin profunzime și calitate! În definitiv nu aceasta este esența adevăratei culturi? Căci – nu-i așa? – mulți cred că au chemare pentru artă, și chiar ajung să-și facă iluzii cu producțiile lor înspăimântător de mari (sute de cărți sau de tablouri pictate), însă puțini sunt cei aleși. Pentru întărirea acestei afirmații, iată trei exemple notorii: Alexandre Dumas-fiul a rămas și va continua să rămână în marea literatură franceză prin celebrul său roman *Dama cu camelii*, Giuseppe Tomasi di Lampedusa și-a făcut intrarea în loja literaturii italiene prin unica și uluitoarea lui carte *Ghepardul*, iar Mateiu I. Caragiale va rămâne de-a pururi un reper în literatura română prin *Craii de Curtea-veche*.

Opera lui Flaubert este în mod fericit completată de către voluminoasa lui corespondență, extrem de utilă pentru deslușirea concepțiilor sale artistice. Aflăm într-un asemenea chip că Flaubert a promovat

impersonalitatea în artă și că estetica sa este de natură carteziană. Prin urmare, după el rațiunea trebuie să-și subordoneze manifestările de natură afectivă, iar scriitorul are datoria să prezinte realitatea fără a interveni cu propriile lui sentimente prin care să-l influențeze pe cititor.

Așa cum se cuvine unui clasic al literaturii franceze, una dintre cele mai prodigioase literaturi din toate timpurile, opera lui Gustave Flaubert se impune atenției noastre printr-un set de trăsături care îi mențin nealterată prospețimea și care captează interesul cititorului vizavi de problemele fundamentale ale omenirii. Iată doar câteva dintre aceste trăsături, cele care ies de îndată în evidență:

1. Unitatea operei flaubertiene;
2. Remarcabilul echilibru arhitectural și compozițional al cărților;
3. Pasiunea autorului pentru istorie și pentru redarea exactă a realității;
4. Eforturile susținute ale lui Flaubert de a-și perfecționa neconținut stilul.

Educația sentimentală, carte elaborată în prima sa versiune între 1843-1845, este un roman al ratării și arivismului într-o lume dominată de mediocritatea burgheză, cu detestabilele ei năzuințe spre tihnă, confort și plăceri adulterine, în general spre o viață meschină și caldută, aceste „idealuri” corespunzând într-un totuși aspirațiilor și resurselor sale moral-spirituale. Dar autorul, îmbibat încă din adolescență cu silă profundă față de odioasa lume burgheză, se răzbună pe ea la un înalt nivel artistic, prin ulterioara includere în fluxul romanului a cuceritorului intermezzo cu luptele de stradă din timpul revoluției de la 1848, prin care îi cam pune pe jăratec pe burghezi și le tulbură existența cenușie. Cu toate că personajul principal, Frédéric Moreau, participă întrucâtva la aceste evenimente, este totuși o participare pur formală, căci întreaga energie de care dispune, el și-o folosește doar pentru a-și cultiva amorurile searbede ce-i mănâncă timpul și banii, și astfel, în finalul cărții și spre finalul existenței, va constata că el, care visase tot timpul dragostea (așa ca dragostea stranie ce-o nutrește pentru eterica doamnă Arnoux), de fapt își ratase viața. Și asta pentru că, asemenea barbarului Mâtho din romanul *Salammbô*, Frédéric devine interesant pentru cititori prin insistența cu care caută dragostea imposibilă la o năluca precum doamna Arnoux.

Stilul insuficient cizelat (scuzabil dacă avem în vedere tinerețea autorului), ne amintește prin precipitarea frazelor și aglomerația de informații ba de Balzac, ba de *Mizerabilii* lui Victor Hugo. Scrierile ulterioare, îndeosebi *Doamna Bovary* și *Salammbô*, au eliminat toate aceste carențe de exprimare și concepție. Căci în capodoperele sale, Flaubert vroia atâta armonie, încât și-a impus constrângerile și rigoarea stilistică până în vecinătatea maniei. Pentru el nu existau sinonime, și nevrând să

întrebuințeze de două ori un cuvânt pe aceeași pagină, uneori petrecea ore întregi în căutarea cuvântului potrivit!

Poate că și din cauza unei boli nervoase de care suferea din 1844, rareori Flaubert se arăta satisfăcut de forma frazelor sale. După cum mărturisește el însuși, mereu „dărâma” frazele (termenul îi aparține), schimba construcția paragrafelor și refăcea capitolele. Astfel, discursul cuprins în capitolul dedicat serbării agricole din *Doamna Bovary*, a fost refăcut de șapte ori, iar descrierea orașului Rouen cunoaște cinci redactări succesive! Firește că în asemenea condiții exagerat de meticuloase, randamentul era scăzut, și cu toată îndârjirea scriitorului de-a lucra aidoma lui Balzac nopți la rând de la 10 seara până la 4 dimineața, versiunea definitivă a romanului tip *Doamna Bovary* a fost terminată de-abia în anul 1856, după o muncă epuizantă ce a început în 1851! Dar rezultatul acestei strădanii este realmente fără cusur.

Spre ilustrare, iată modul gogolian cum încheie Flaubert descrierea localității Yonville, unde medicul Charles Bovary se mută pentru ca soția lui însărcinată să schimbe clima și să mai prindă nițică putere: „Pe urmă nu mai e nimic de văzut în Yonville. Strada (unică în târg), lungă cât o bătaie de pușcă și cu vreo câteva prăvălii pe margini, se sfârșește deodată la cotitura drumului. Dacă o lași în dreapta și mergi pe sub poala coastei Saint-Jean, ajungi îndată la cimitir.”

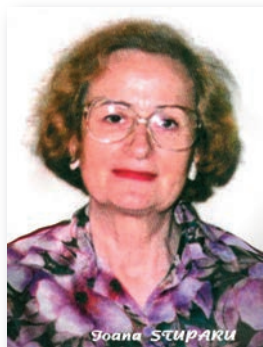
Chiar dacă stilul lui Flaubert, stil sobru și pe alocuri cu accente grave, face ca ironia și umorul să stea tupilate și să fie deduse de cititor, totuși, descrierea de mai sus ne invită *volens-nolens* la o surprinzătoare analogie cu Mirgorodul lui Gogol, unde clasicul rus se dezlănțuie cu verva-i caracteristică și unde ironia lui îmbracă haina de gală a sarcasmului necrutător: „Frumos oraș e Mirgorodul! Ce de clădiri mai are! Și de tot felul: cu acoperișul de paie și stuf, ba chiar și cu șindrilă. O uliță în dreapta, o uliță în stânga, și peste tot mândrețe de garduri de nuiete (...) De te apropii de piața cea mare, fără-ndoială că ai să zăbovești o clipă să-ți sature ochii cu privescerea ce ți se arată: aici se întinde o băltoacă, o frumusețe de băltoacă! Alta la fel nu ți-a fost dat să vezi pe lume! Se-ntinde aproape pe întreaga piață. Minunată băltoacă! Casele și căsuțele, pe care de departe le poți lua drept niște stoguri de fân, o înconjură, minunându-se parcă și ele de atâta frumusețe.”

În mod cert că prin intermediul lui Ivan Turgheniev, aflat pe atunci la Paris și participant la întâlnirile cu renumiți scriitori și critici (Théophile Gautier, Sainte-Beuve, frații Goncourt, Maupassant, Émile Zola, Alphonse Daudet), Flaubert era la curent cu marea literatură rusă. Și cum Gogol încetează din viață în anul 1852, adică atunci când Flaubert trudea din greu la *Doamna Bovary*, este lesne de dedus sensul în care a acționat această foarte posibilă influență...

Va urma

MURACHEZU

Ioana STUPARU



Dacă ar fi fost om, i-am fi spus și lui „moș Murachezu”, așa cum îi spuneam lui stăpânu-său: „moș Iacov”. Însă, Murachezu nu era decât un biet cal un pic mai răsărit decât un măgar. Moș Iacov zicea despre Murachezu:

- Eu nu-l consider cal! Eu îl consider fratele meu. Dacă-aș putea, l-aș lua cu mine-n pat, așa-i sunt de recunoscător, după cât m-a slujit cu credință, atâția ani!

Nici moș Iacov nu era mai breaz. Era la fel de bătrân și de slab, numai că era mai înalt. Mult prea înalt. Parcă era un par. Avea niște picioare lungi, de aproape că-i atârnav pe jos când încăleca pe Murachezu, ca să se ducă unde avea treabă. Câtecineva îi zicea în glumă:

- Moș Iacove, decât să-i rupi șalele lui Murachezu, mai bine ai lua-o la fugă, pe jos, că ai ajunge mai repede cu picioarele alea ale lu' matală!

Moș Iacov nu răspundea. Zâmbea cu gura până la urechi și își vedea de treabă. Nu vorbea mult, dar când spunea câte ceva, parcă citea după carte. Chiar avea niște cărți, pe care le ținea pe firida din odaie. Citea pe ele în zilele de sărbătoare. Când a început nepotu-său să se ducă la școală, el a ținut morțiș să-l facă să prindă drag pentru citit. Și a reușit.

- Asta îmi seamănă mie! se mândrea moș Iacov cu nepotu-său. Eu aș fi ajuns departe, dacă n-ar fi rămas mama văduvă și dacă ar fi avut bani ca să mă poată ține la școli!

Învățase și el meserie. Lucra cojocărie. Câștiga atât cât să-și ducă zilele. Bucata de pământ pe care-o avea, după ce că era puțină, mai era și aceea nisipoasă de nu producea mare scofală. Îl folosea pe Murachezu în special pentru a merge prin târguri, ca să-și vândă cojoacele sau să mai facă rost de vreo comandă.

*

Murachezu trăgea din ce în ce mai greu la căruță. Bătu l-a văzut pe moș Iacov trecând la câmp, cu plugul în căruță, și l-a întrebat:

- Plecași la arat, nea Iacove?
- Toate la timpul lor! i-a răspuns moș Iacov.
- Mai poate bietu' Murachezu să tragă la plug?

- Om trăi și om vedea! Dacă văd că nu mai poate, mă-nham și eu alături de el și trag la plug! De arat trebuie să ar, că trece timpul!

*

De la un timp încoace, lui Murachezu a început să i se umfle un genunchi. Într-una din zile a căzut în bățatură, în fața cuniei și acolo a rămas. Genunchiul i se umfla, văzând cu ochii. Moș Iacov nu se mai mișca de lângă cal. Fiică-sa căuta să-l încurajeze:

- Lasă-l, tată, că i-o ajunge și lui cât e de bătrân, săracu'!

Calul se uita în ochii lui moș Iacov. Doar că nu putea să vorbească. Moș Iacov a stat ce a stat, până când s-a dus la el în odaie și a venit cu cuțitul de cojocărie. Fiică-sa l-a întrebat îngrijorată:

- Ce vrei să faci cu cuțitu-ăla, trăi-te-ar Dumnezeu?
- Îl operez pe Murachezu – a răspuns hotărât, moș Iacov.

- Matală? Că n-oi fi doftor?

- Și ce dacă? Parcă doctorul nu e tot om! El n-o avea două capete! Ce vede el acolo, văd și eu!

Natalia, nepoata lui moș Iacov, a auzit discuția. A ieșit la poartă și ne-a strigat, făcându-ne semne cu mâna, ca să ne ducem repede până la ea.

- Ia uitați-vă la noi în bățatură, să vedeți că bătu meu e doftor! s-a lăudat Natalia.

Cuvântul „doftor” cu care se fălise Natalia, nu-mi spusese nimic, însă, când am privit printre uluci, l-am văzut pe moș Iacov cum a înfipt cuțitul în piciorul calului.

- Taie pe Murachezu! am strigat îngrozită.

- Nu-l taie, îl operează, fiindcă bătu e doftor!

Am rupt-o la fugă, tremurând ca varga.

*

A doua zi, Natalia ne-a spus plângând:

- Bătu plânge! I-a făcut cruce lui Murachezu și i-a pus-o la mormânt!

- Unde?

- La noi în grădină.

- A murit Murachezu? am întrebat, izbucnind în plâns.

- Aha.

- Și nu l-a dus la gropan, în marginea satului?

- Nu l-a dus. N-a vrut bătu. L-a ngropat în grădină și i-a pus cruce la cap, ca și când ar fi fost om!... Și-acuma, bătu plânge!...

*

Curând s-a prăpădit și moș Iacov. S-a dus după Murachezu.



RECITAL „MIHAI EMINESCU” (poeme)

Melania RUSU CARAGIOIU



FEERIE

Leagăn de nuferi,
Licăr de pleoape,
Roate de ape.

Nisip sub trestii
Prefiră valul,
Raci sapă malul.

Vânt de prin sălcii
Parfum încarcă,
În mica barcă.

Plutiri de văluri
Pe corzi de lîră,
Visuri înșiră.

La mal s-alină
Struna iubită,
Dormi fericită!

FLORILE TREC

Florile trec,
Ca visul de vară,
Și nu se-ntorc, iară;
Anii-mi petrec...

Apele fug;
În ochii tăi tulburi
Simt taine sub colburi,
Inimi pe rug!

Nu pot să plâng.
Ploile-mi susură,
Vântul îmi murmură;
Inima-mi strâng.

Crinii șoptesc
Sânului, dor,
Și anilor...
Fețe-mi zâmbesc.

Cade din nor
Luna deșartă,
Prin zarea spartă;
Cutezător!

Nu pot să plâng,
Inima-mi strâng;
Anii-mi petrec:
Vieți, înec...

Crinii șoptesc,
Florile trec,
Fețe-mi zâmbesc.

Cade din nor
Cutezător...
Apele fug...

LUMEA MEA DE VISE

Unde-i lumea mea de vise?
Mă întreb cu glasul stins,
Unde-s florile ucise?
Unde-i lacrima din plâns?

Au zburat cu frunza...,
toamna,
Și cu ghiociei în păr...
Numai luna, numai doamna
Le-a văzut într-adevăr...

‘Cerc să le găsec, zadarnic;
Ele s-au ascuns în neant,
Sub al brumelor zăbranic,
Al temutului Garant.

Pleacă lumea mea de vise
Cum pier florile ucise...

FLOARE ALBASTRĂ

Unde ești tu, floare albastră,
Floarea nopților cu stele?
Te-ai ascuns în umbra lunii,
Zână a visurilor mele...

Floare albastră, floare albastră
Cu privirea de cicoare,
Umbra degetelor tale
Se ascunde-n stropi de soare.

Floare albastră, strop de mare,
Ești când veselă, când tristă;
Treci prin lume ca o boare,
Diafana mea artistă...

MĂIASTRA

Sub izvorul din pădure
Susurând sub stânci albastre
Se ascunde un castel falnic
Încrustat cu joc de astre,
Marmoră, argint, granate,
Filigran în rocă dură,
Luminat de nestemate.

Colonnade, arcuri lucii,
Galerii, tronuri și trepte;
Tot ce mâna veșniciei
Taie-n linii, curbe, drepte...

Aur, stalagmite, perle,
Prinse-n bolta de cristal
Luminează, șerpuinde,
Ape limpezi, de metal,
Împietrite în cascade,
Din fântâni create anume
Cu satiri, cu nimfe albe,
Și dragoni sculptați în spume...

Printre dalele albastre,
Cu luciri de azurit,
Curge-un fir de-argint, subțire,
De sub stânca de granit.

Mai în jos, un lac, se face,
Unde umbre vezi plutind;
Cântă nuferii albaștri,
O Măiastră adormind...

Cine e făptura sacră,
Vis, în artă împletit?
Este-a poeziei muză,
Stihul cel neostenit,
Care leagă fir de vrajă...

FRUMOASA MEA

Frumoasa mea, iubită,
visătoare,
Cu pletele aprinse, ca o vrajă,
Te văd o Penelopă țesătoare,
Ce porți fidelitatea ca o mreață

Frumoasa mea, iubită,
visătoare,
Te plimbi pe sub cireșii din
grădini;
Te faci că ai uitat, așa e oare
Când cercetezi a inimii lumină?

Frumoasa mea, iubită,
visătoare,
Prefiri mătăanii cu boabe de
sfinți;
Ieri mi-ai trimis mesajul pe o
floare...

Frumoasa mea, iubită,
visătoare,
Ești talerul pierdut între
arginți,
Iubita mea umbrită de
candoare.

AL. FLORIN ȚENE: Filosofia – bază a dezvoltării literaturii și treaptă de înțelegere a existenței sociale



Voichița Tulcan Macovei

**Voichița TULCAN
MACOVEI**

Domnul Al. Florin Țene este un profund cunoscător al filosofiei, nu doar antice sau renescentiste, ci și moderne, mergând până în sec. XX. Multe din argumentele aduse spre susținerea ideilor proprii sunt luate din gândirea filosofică.

Prezentăm câteva articole cu preponderent caracter filosofic, în care este vizată atât înțelegerea literaturii, cât și existența noastră socială.

Analizând lucrarea „Republica” a lui Platon, autorul urmărește să demonstreze posibile similitudini între „cetatea dreaptă (ideală)” și sufletul unui om drept, „indicând virtuțile ce definesc dreptatea în ambele cazuri”.

Dincolo de această similitudine, domnul Al. Florin Țene țintește mai mult: o analiză indirectă și comparativă asupra modului în care propriul stat, România, este organizat pentru o bună funcționare în folosul oamenilor.

Astfel, printr-o examinare pertinentă, domnia sa descrie felul în care este organizat statul în gândirea platoniană, având ca scop de a „acorda fiecărui cetățean o viață fericită”. Din primele capitole ale Dialogului „Republica” se insistă asupra noțiunii de dreptate, pe care autorul articolului încearcă să o aplice asupra domeniilor culturii, dar și a constituirii unui stat.

Care ar fi legătura ce ar exista între aceste două elemente? Sufletul omului, al celui care se implică în cercetarea științifică, în creația artistică, dar și în organizarea unui stat (a unei cetăți). „Avantajele dreptății sunt cu atât mai mult reliefate, atunci când sunt opuse celor născute din nedreptate. După ce a fost descrisă <cetatea dreaptă>, este deci necesară descrierea cetăților nedrepte și a procesului de corupere ce conduce la apariția acestora. În sufletul omenesc aceste rele au aceleași cauze și provoacă aceleași dezastre. (cărțile VIII-IX)”. (*Raționamentul platonian în folosul omului* – 2011)

Pe același raționament, Al. Florin Țene urmărește să stabilească „similitudinile dintre cetatea dreaptă și sufletul omului drept, indicând virtuțile ce definesc dreptatea în ambele cazuri”.

Este evident că, prin demersul realizat, are loc o „reevaluare” a gândirii marelui filosof din perspectiva mileniului III, dar și o reexaminare făcută de un cugetător al acestui timp, unor valori autentice, perene, care ar trebui să se regăsească și astăzi printre noi.

Este extrem de interesantă analiza comparativă între virtuțile pe care trebuie să le aibă un stat bine organizat și virtuțile sufletului omenesc. „Ceea ce a fost citit cu caractere mari în cetate trebuie să se poată citi în caractere mărunte în sufletul omului. Are loc, astfel, o proiectare a macromodelului dreptății la nivelul minții umane”. Argumentarea pe baza raționamentelor lui Platon ne îndreptățește să acceptăm o corespondență între sănătatea morală a unui stat și sufletul cetățenilor săi.

Poate părea ciudată această readucere la masa discuțiilor a unui asemenea raționament. Totuși, pentru domnul Al Florin Țene pare a fi un suport de rezolvare a marilor probleme din orice societate umană, așadar, și din România: „În concluzie, Platon și-a construit întreaga demonstrație a virtuților pe principiul analogiei. Pentru el, domenii diferite corespund și sunt constituite după un plan comun. Cetatea și sufletul, fiecare cu părțile respective și cu virtuțile asociate, sunt domenii corespondente. Ce este soarele în domeniul vizibil este Binele în domeniul inteligibil. Istoria personală și istoria colectivă au același plan”.

Din perspectiva omului modern al secolului XXI, ne întrebăm oare ce ar trebui făcut în asemenea caz?

Pe aceeași temă se află și eseul „Seneca sau Homo sapiens (erectus), robul destinului”.

Seneca, personalitate importantă din perioada Imperiului Roman (preceptor pe timpul împăratului Nero), a fost cunoscut în Imperiu nu doar pentru activitatea politică, ci și pentru cea din domeniul scrisului „fiind un scriitor de o fertilitate considerabilă, alcătuiind o operă deosebită și amplă în literatura latină”, în care găsim aproape toate genurile literare „de la discursuri, poeme, epistole, și dialoguri”. Al Florin Țene susține că este mai mult un „scriitor preocupat de filosofie, decât un filosof”.

Dincolo de generalități asupra lucrărilor lui Lucius Annaeus Seneca (Seneca cel Tânăr sau simplu Seneca), gânditorul Al Florin Țene va clarifica apartenența acestuia la un anumit curent filosofic al vremii.

Mărturisesc faptul că mi-a făcut plăcere să mă



întorc la anumite „delicatesuri” ale marilor filosofi iar, pentru un astfel de lucru, articolele domnului Al. Florin Țene sunt salutare! „Ca reprezentant al stoicismului târziu, Seneca, potrivit eticii sale, susținea că omul trebuie să se supună destinului în viața exterioară, dar poate visa la o independență interioară, a eului, păstrând distanță spirituală față de evenimentele care-l târăsc și disprețuind bunurile materiale. Concepțiile sale etice au influențat creștinismul timpuriu”. (*Seneca sau Homo sapiens <erectus>, robul destinului*). [1]

Deducem din citatul de mai sus că Seneca încerca să creeze o „simbioză” între rațiune și sentiment în existența umană: în viața cetății (socială) omul trebuie să fie rațional, supunându-se unui anumit destin, dar în viața interioară, el are dreptul să viseze și să aibă o viață spirituală a sa.

Ca înaintemergător al lui Platon, Seneca crede într-un „dialog între corp și suflet, în care sufletul ar răspunde în fața necesităților corpului, printr-o judecată conștientă, aceasta fiind esența vieții”.

Dintre preocupările filosofice rămase peste veacuri, Al. Florin Țene consemnează „fatalismul stoic”, cel care lasă, totuși, omului libertatea de a-și putea controla pasiunile sufletești. „Seneca nu a fost un clasic, ci, mai degrabă un non-clasic, dacă nu un anticlasic, cum îl recomandă stilul prozei sale. El a fost un spirit *romantic* ca temperament și a aparținut curentului stilistic numit <stilul nou>. Acesta se caracteriza prin asimetrie, culoarea poetică, concizia, patetismul, prelungind vechiul asianism literar și ilustra constituirea unui neoasianism”. [2]

Eseuri asupra unor mari filosofi ai tuturor timpurilor, precum Friedrich Nietzsche sau Henri Bergson reprezintă din partea scriitorului Al. Florin Țene, o încercare de recunoaștere și reevaluare a gândirii unor mari filosofi din perspectiva clipei mileniului III.

Articolul *Nietzsche între răsăritul zeilor și amurgul lor* (2011) analizează controversile gândirii lui Nietzsche, cu insistență asupra memorabilei opere, încă nedeslușită pe deplin „Amurgul zeilor”. (*Nietzsche între răsăritul zeilor și amurgul lor – 2011*)

Cu deschideri spre noi înțelesuri este și viziunea asupra lui Henri Bergson, filosoful care a formulat și susținut teoria intuiției, dar și aceea a „elanului vital”. Al. Florin Țene face o interesantă comparație între acesta și poetul filosof român, Lucian Blaga. „A ne cunoaște, spunea Bergson, înseamnă a descifra în eferescența adâncurilor aritmiile și euritmii elanului vital, a acorda puterile sufletului la tumultul răscolitor prin care viața cosmică irumpe irațional în om. El susține că elanul vital produce și indivizi de excepție - eroii, profeții, sfinții - ctitori ai unei morale deschise, care îndrumă oamenii către societatea deschisă, prin care se înțelege umanitatea”.

Felul în care filosofia susține dezvoltarea literaturii

se reflectă în multe dintre eseurile și articolele domnului Al. Florin Țene. Amintim aici doar două dintre acestea.

„*Revolta mitologiei din spațiul istoric românesc*” (2009) poate fi considerat o replică dată celor care (personalități istorice, literare, etc), după obținerea unei „false libertăți” au încercat să demoleze idei fundamentale din mitologia, istoria și literatura română, precum: latinitatea poporului nostru, fondul autohton al limbii române, dar și rolul unor importante personalități ale românismului (Mihai Eminescu). Iată ce spune autorul articolului cu argument adus din gândirea lui Lucian Blaga: „Blaga publică în <Saeculum> un articol interesant în care se apleacă cu evlavie asupra ideii continuității multimilenare a culturii noastre folclorice și etnografice, considerând satul de tip *arhaic reprezentant al preistoriei în lumea noastră istorică*. <Ființa istorică, p.60>. Încă mulți ani de-acum înainte vom mai avea revolta mitologiei în spațiul istoric românesc până când o va estompa europenizarea țării”.

Cu o gândire curajoasă și greu de răsturnat, domnul Țene Al. Florin analizează în articolul *Eroii noștri-criminalii lor* (2017) „cele două valențe ale eroilor”, demonstrând că aceștia pot fi în istorie, în societate, eroi – considerați genii, spirite mărețe pentru unii, dar răufăcători pentru alții. Cele mai multe argumente sunt aduse din opera „Fenomenologia spiritului” a lui Hegel. Autorul pleacă în argumentația sa de la o maximă a ducelui de Conde, contemporan al Regelui Louis XIV: „*Niciun om nu este un erou în ochii valetului său*”.

Hegel a amplificat sensul, subliniind că „*Niciun om nu este un erou în ochii valetului său, nu deoarece primul nu este un erou, ci deoarece celălalt este valet*”. Pe marginea acestor interesante observații, domnul Țene vine și face următoarea completare dar și o aplicare a teoriei eroilor la vatra noastră românească: „Hegel în <Fenomenologia spiritului> subliniază faptul că eroii sunt indivizii universal-istorici, considerându-i instrumente decisive ale evoluției istorice. Din păcate, trebuie să aduc o mică rectificare la ce scria Hegel. Eroii sunt instrumente decisive în evoluția părții din care fac parte și sunt percepuți de adversari ca instrumente involutive. Decebal, eroul nostru legendar, a fost pentru romani un dușman care, printre altele, era considerat o frână în civilizarea barbarilor din Dacia”.

Merită, așadar, să fie lecturate și aceste eseuri despre filosofie, ca bază a lumii întregi!

[1] Stoicismul este „un curent filosofic în Grecia și Roma antică, care în domeniul eticii susținea că înțelepții trebuie să se conducă numai după rațiune, renunțând la plăceri și făcând față cu fermitate încercărilor vieții”. (dexoline)

2. Asianism- tendința a literaturii elenistice către un stil înflorit, patetic, amplu titmat și afectat) (dexoline)

„Lunca de cobalt” în sonetele pandurului Tatomirescu

Gheorghe Andrei Neagu



Exuberantul Ion Pachia Tatomirescu impresionează din nou iubitorii de literatură cu volumul „Sonetele luncii de cobalt”, apărut anul acesta la editura Wald Press. Cel ce-și asumă numele „Dac-Pandurul Piramidei Extraplate de Tibissiara” surprinde cu o sumă

de sonete care, în mod sigur, poartă în ele misterul unei moșteniri în special pe ascendență dacică, în care eruditul autor se zbenguie lejer într-o zonă mai puțin accesibilă multora dintre noi.

Să nu trecem cu vederea și faptul că pe lângă cele: „Nouă sonete din Cartea de Aur al lui Făt Frumos, cu o închidere în Glossă” ce constituie pretextul sub care apare volumul, dăm și de „Sonete-ode celor cinci împărați din curcubeu”.

Volumul mai cuprinde „Unsprezece psalmi-sonete la îndimineașarea luncii de cobalt în Dacia, Grădinarului lui Dumnezeu”, la care se adaugă „Anul glosalmilor din Cogaion”, „Doisprezece zalmiori pentru Gura de Rai și un rondel al mierlelor de Prier/Florar”, și „105 trisalmi și micropoeme – haiku”, încheindu-se cu „105 salmi pentru întrezărirea celui de-al LXXV-lea ocol al Soarelui.

Lecturând acest cuprins al volumului, ești tentat să te lași păgubaș, să nu te afunzi copios în lectură. Mare greșală, pentru că arareori ai să găsești un jurământ de credință mai bine rostit în versuri, ca la Tatomirescu: „Popor Valah, n-am vorbele deșarte, / cu Verb de jar eu te binecuvânt, / câ-mi ești și cel mai vechi cuvânt-pământ, / ivind în Cogaion celesta carte...!” (pag.34).

Autorul dovedește că stăpânește spațiul și timpul cu asupră de măsură, de parcă s-ar fi născut din pânțele universului, unde a deprins să rodească sonete, ode, psalmi sau zalmiori. Iar când se oprește pe câmpia visărilor în haiku, dăm peste rostiri pe care poezii niponi ar fi fost bucuroși să le găsească: „Cu

spuma-laptelui, / ciorapii zeișei / duc fluturii-n lunci”.

Gândul sprintar, ludic, îl face pe autor să exclame: „Dacă ieși din mine, / pune-și pe umeri / curcubeul –fular...”, sau „De ești vultur, hai /în cer/ să ne batem / pentru fulgul d-aur....!

Ion Pachia Tatomirescu are în sipetul său adevărate temple stranii din alte lumi, în care „Creștinismul cosmic” se dorește a fi centrul lumii, acolo unde vlahii stau ca vrăjiși purtând în sufletul lor moștenirea dacă.

Numai dacă ne lăsăm cotropiși de ... „Verbul în fotolii / din armonia sferelor, ochi – mură, / când nestematele-n celesta gură, / iar se rostesc pentru semănătură / la îmbrădații cerbi, ori în peonii / papirusului beznei...! Ning neonii /”... suntem binecuvântași cu bagheta fermecată stăpânită de acest tarabostes dacic.

Deși autorul se lasă vrăjit de frumusețea rostirilor poetice, nu trece cu vederea faptul că este și un distins teoretician al limbii române și vine cu detalii despre definiția salmului : ”cea mai scurtă formă fixă din istoria poeziei universale, pe care am descoperit-o în tezaurul folcloric pelasg>valah transmis dinspre Școlilie Oralității Culte ale Zamolxianismului anticei Dacii”... (pag.109)

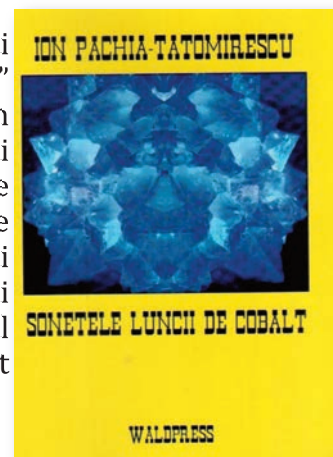
Interesantă este și contribuția sa în călătoria spre împlinire, pentru care are girul reputatului George Muntean dar și recunoașterile unor somități ca Marian Popa sau Vladimir Streinu.

Faptul că I.Pachia-Tatomirescu contribuie la colecția „Cosmografii”, nu face decât să-mi întărească bănuiala că va exista suficient de mult curaj pentru un cititor avid de : ”drumul grunjos”, de a se aventura în tainele lecturii unui volum special, construit după chipul și asemănarea profesorului universitar, care a ținut cu tot dinadinsul să adune în preajma sa, cunoscătorii.

Pentru a înțelege mai bine opera „pandurului” trebuie să ne oprim din când în când, să mai deschidem și alte surse de inspirație sau de cunoaștere a adevărului formării poporului nostru, căruia autorul pare să-și fi dedicat întreaga viață.



Pachia Tatomirescu



MICROPROZE



Anca HIRSCHPEK

Continuare din nr.135

Elito-crațițe (2)

Pun la încărcat viața prin lentilele dilatate ale berii care mă scuipe drept pe colțul mesei, acum e răcoare, din ce vine muza asta lehuză nu mă pricep. Doar sunt femeia unui singur „bună”, adesea uitat, strecurat cu amănuntul printre abrazivi pixeli și delicatose-regine îngenunchiate-n absurd, unele cu gene geluite genial, prelungi și difane crăiesc de gheață la pahar topindu-ți-se-n palma care acoperă ochiul lunii, sufli în cornul dezabuzat al abundenței de cu seara și-i abur la picioarele tale ca pe un pisc în derută, ochiul picturului stârnește o poveste cu transparențe și pătrunderi, ca un personal impersonal într-o gară nelimitată, aci vom bate câmpia viitoare, colo hologramele noastre îndemânatic îngemănate, picură cumva o lacrimă? Slaba, desușcheata, tremurătoarea, dependentă, fragila, bolnăvicioasa, ambivalenta noastră legătură devine atunci o entitate plasmatică ce mă protejează de moarte și totuși, totuși, mereu mă împinge „dincolo”. Rămân în singurătatea mea ca un fagure și purtăm lungi șiruri imagine de lagune, meteori, sori fixați în zorii a ce va fi, stânci semețe, palate dispărute, vâltorile și vârtejurile lumii care anost picură cu rețetă nesfârșită, nefirească, în cei galeși, prost finisați temători ca noi...

Nu pot evada. Doare încă, mereu, intenția, de parcă aș fi propulsată de o forță atroce în propriile mele granițe tot mai strâmte. Devin una-alta după un clipocit ușor pe whatsapp, ca un zvâc sau clinchet de labii, da, chiar așa se aude, un straniu craniu de cristal dizolvat într-un cocktail psihedelic, alături de spermatozoizii de carieră asistăm la sinuciderea ratată a micilor ființări iscate din angoasele mele.

Plictisul tău e o stereogramă în care descoperi infinite peisaje, marcaje infime, o plăsmuire imensă de umbre care naște și naște la nesfârșit, un modul modulată clandestin pe vibrato-ul viorilor din orchestre de taină, un prinț aprins sub pleopa care abia dis-cerne între lumi dispărute și violul reveriilor din hematii. Privește nălucirile din camera ta, ele ființează bidimensional și tu te chinui să străpungi, cu o macetă mereu mai plăpândă, simțul realității.

Acum puțină pace adunată între țârâituri de greieri, lătrături depărtate, d(r)ame închise-ntre patru pereți,

povești care nu pornesc de nicăieri și totuși strivesc sub bolta unui cuvânt atâtea trupuri fără drept de apel. Asemenea unei gângănii vreau să mă chircesc în chitina nescrisului meu viitor. Nici femeie, nici damă, nici mamă, nici iubită-un corpuscul mărunț, sideral, obedient în fața neauzitelor lumi și-n fașă încă, săltând în buricul tuturor ca într-un tomberon, devoalând înțeleșuri tot mai largi pe măsură ce miasmele se îndepărtează de sensul comun, conjunctural, și paiața scoate sunete ca o jucărie stricată, la tarabă oarbă-teșituri, leșuri, rânză apocaliptică, abandonuri tahitiene, tăitei tăiați logaritmici, balerine balansate, creiere amputate, ficat umplut, blistere bușite, bushido saturat peste sat, nesaț, bidiviu bont blurat de blackberry lucioase, abramburei lascivi, ospețe proscrise, boleșnițe atent prescrise, suge-o easy, genotip viclean, funiculare peste furnicare, furunculi peticiți, non-stop de stropi siropoși de conștiință în ploaie, orașe apolitice, strepto-coc strivit, gângănii-n grijanii de zeghe, pizda mătii de veghe în lanul sacru, împărțeală miersă roasă până-n dumicații beatificării de alpaca, neveste- lipitori abisale băltind din buze uscate ca imortelele, buricele degetelor ciupesc buricul lumii, uite un cuțit razant această dimineață o taie în falii parasimpatice, iată bărbatul tumefiat, ramificat în femei ostile, rezemătoarea lui nu mai sunt, ajung târziu în propriile vise.

Am o stare de acut derizoriu. Copiii cresc și vor continua în locul nostru. Eu aburesc degeaba, învârt coada crațiței ca pe o axis-mundi, sunt un admin? Amin!-osul-bun-de-ros, amintirea muicii, leșinul meu inventat, ambetat, procedurile care-mi bat creierul în puiă, pauza pricajita de lume, un trup răsunător ca buhaiul, trap în trapez, tot mai rar tresar de uimire și amănunțite amânări tatez.

Mă înfășor în durerea ta ca într-un sac de aruncat din balon, să se înalțe cerul. Să ne podidească ființările cu epoletă înzestrate, îndumnezeite, înduplecându-se la fiecare suflare a noastră. Pălpâi ca veioza la care mama citea romane polițiste. Îmi dădea câte un organ la control în fiecare zi. Pielea i se reliefa prin halatul lila-roze, sufletul i se rarefia ca la mare atitudine. Ultimul gând al ei se întinde până la tine în sine. Firicelul de sânge pe care-l adunam mereu ghem îți scapără din vârful degetelor. Tu bineînțeles că nu știi. Nu vrei să știi. Devii un Narcis fără oglinzi sau chiar pierdut în cele de bălci. Între atâtea suprafețe care-ți răscolesc dosul orbitelor nu mai știi cine ești. Nu mă lași nici pe mine să-ți spun. Ar ajunge anumite cuvinte, dar merită să le găsești? Acum copilăria mi se pare răzuibilă de pe câteva vorbe de alint. Suficient ca să ne oprim s-o inspirăm dimineața într-un parc, ascultând copacii. Și văzând iubii imaginari cum se întind între crengile lor noduroase, cum vâslesc cu tumult apa cerului, o accesează cu farmecul aluvionar.

Cu suturi îți acopăr trupul. Cu mici deformări ale fricii mele de neantul în doi, destrămate ca un fir de abur din povestea ascunsă după cea mai îndepărtată biserică, unde nimeni n-a fost nici botezat, nici cununat, unde incantații primare au încă ecoul peșterii strânse-n

absolut. Îți cos atât de repede marile mele deflorări, ca marile adevăruri, speranțe sau catarge, încât nici măcar nu te trezești din visare. Ești un altoi rezemat de umbra mecanică-ea adaugă și adaugă pixeli falși pe care miliarde se dau de-a dura dintr-o lume în alta. Templul tâmpiei tale azurzitoare sau templierul timpului tupilat între noi? Tu crezi că faci opturi ca pe gheață, râzi când eu înnădesc rapid mintea mea deasupra înțelepțiilor tăi pori ai pielii-vulcan. Modelezi femei împovărat de conștiința nimicniciei, cum vor arăta ele oare? Vor zdreli aerul privitorului, vor săvârși în îngustimea unei priviri niște salturi mortale sau măcar imorale? Nu se știe, pvestea nu mai are nevoie de noi, ne pierdem în negurile cotidianului, mi-am amintit deodată câtă liniște se așternea cu fulgii care cădeau lent, parcă se adunau în ceruri concentrice și ne izbăveau de acolo mirajul vieții. Tu mai știi?

Rânjesc, în definitiv și viața e o scârbă curbă cupidă în sărbătoare, deflorând abatoare, uneori ți se răsucesce la încheietură, alteori îți încheiază pașii pe tangoul subțiratic al oaselor oștilor rătăcite pe luciul dalelor stranii, îmi plac derogările de grație din estetica grădinilor, dedesubturi aparent sumbre și umbre pe care aleanul nemărturisit al buruienilor sau plantelor ornamentale crează incantații și sunete ca de orgă, biserica deplină a adâncurilor plutește în aerul tras și retras din piept dumnezeiesc, dor sacoșele aduse de la shop, mă văd de fiecare dată cu mama, e un nod de căi ferate între îngeri colo, la marginea străzii, la limita paraliziei între vise, veneam încărcate cu pepeni și tăcând ne prelungeam viața, încheieturile se înșurubau-deșurubau decent, gândurile glisau pe toate coastele Adamilor neatenți plurivalenți. Stilizându-ne la fiecare pas în extremis, sterilizându-ne, două note alene trase pe portativul străzii.. Mii de femei strigă abandonate în fiecare târg inventat, tango intentat conștiinței de imense statui care nu s-au trezit din vis, teroarea noastră e spuma de la cafeaua părăsită. Ce să fie de data asta? Grasa de Cotnari sau Busuioacă? Mai am o pastiluță de adaptonic, măcar să nu mai tresar la angosele mele tot mai dese, tristețea mă sprijină ca un mim prost, sunt o încărcătură nedorită ca o cartușieră umedă, soldații înfipti în câmpul de iluzii hrănesc cerul, umbrele își dau jos ciorapii cu portjartier, atârână din mine zăpăcite confetii pe care tu le-ai aruncat de mult sub pat. Îmi urc dealul în dodii sau doliu. Mama face un inventar grăbit acum și iar zâmbeste, lumina călătorește în apus peste blocuri ca peste statui grecești, eu rămân întrebătoare de serviciu, plutesc în carcasa fără de viciu, delicios supliciu.

Descrești. În mintea mea, aluvionar, te răspândești. O nouă specie, cu spaima ta de declin lipită de fiecare sinapsă, de parcă am coborâ astfel într-un alfabet spre negurile viului vidat, oasele care se înmoaie ca lovite de ambră. Morți șutuiți, sumețindu-se-n eter, zâmbind cumva strâmb celor care încă mai cer. Mă faci să plâng, întinzându-ți mânuțele ridate ca să te aperi de sufletul meu ciuntit, agățat de mai bine de șaptezeci de rotiri spre prăpastii. Un artist degrabă sedus, suprapus peste altul în virtutea veacurilor flămânde, în viziunea apocaliptică

a unui exist gonflabil. Obișnuitele artificii de la 22. Obsesia mea grizonată, ca o pocnitoare din altă epocă. Mă arunc în spatele pielii fără partituri, doar party-priuri mai mult ca plecticoase. O flacăra e peretele năimit de apus. Sinapsele tale macină greoi eternul feminin, ca o râșniță fără efect. Îndumnezeirea ta flască, o iască de aprins înaintele și înapoia po(e)mului cunoașterii.

Cândva vor dormi și mințile noastre, scoțând pe gură trupuri ca pe aburi, și-atunci, în zeii șoptiți de mame-în care ne-am înfiorat cu amănuntul unor amanți târzii și necesari-la ceas de taină-ne vom refugia. Îl iubesc și pe bărbatul meu taciturn, torid între vertebrele holului, alungit între prunci ca pe o lamelă de microscop gigantic, strivit de lumina fugară a dimineții, cum ne-ndoaie pe toți amintirea unei cangrene uriașe, a unui cancer intempestiv

Câte-un mesaj iscat parcă din nimicul mimic, dens ca o baterie din sori, rarefiază emoțiile mele până la implozie. Mă prăbușesc în semiumbre, ceva din mine se ramifică, ating portocalii, arunc fără regrete portofoliul faptelor mărunte, susur ca în cuibul pe care-l vânam toți, ca la ușa peșterii de unde un om a avut o sclipire îndărătnică de conștiință. Adio, coșniță, adio, stele năzuroase! Câte ode în zadar pentru răciturile astea. Câte raiduri și sacrificii și înlemniri! Sfinții tăi sunt sub puloverul aspru, timizi, încețoșați, incestuoși, mă contemplă, dar sunt sfioasă și mi-e teamă să-mi frâng mâinile în granitul moale al faptelor grele de cer care nu cer(n)e. Peste zeci de ani, ambii cu nume de țărână vom fi. Trăim după același prospect stelar însă noi inventăm iar și iar derutele soriilor neglijenți, calea Laptelui și dantela fină a suavelor poticniri în asfaltul fierbinte

Dincolo de auz, de văz, de orice simț, mângâi imaterialul deșirat al firii întoarse ca-n găoace, știu că sunt așa mulți idoli în cameră, tu aduni, reciclezi, modelezi, reliefezi, mă împiedic de o întreagă istorie a mâinilor tale nerăbdătoare, a gândului îngenunchat în știința pietrei, împachetat în fecunde cartoane, măresc umbra aiuritoarelor peneluri care împrăstie sensuri dure pe planșete rapid decupate din răbdarea universală, din amăruia loterie a destinului artistic livid, salvând, poticnit, dansând, cumva mistic, un actor grăbit să descifreze sfârșitul măreței partituri, silabisind pe umerii celor din sală gongul final, trăgând cortina și după ea o piesă de liniște absolută.

Ești cel către care ești, deschizi amintirea unui mort ca pe o conservă, înfoi mantaua creierului ca pe o robă de cardinal, înlănuntru doar viermi credincioși roșii însă roși, robi, fierberea veacului clandestin cuibărit, mâinile destrămate implorând neantul, îngerul luat cu forța în deșert se mișcă prin orbite, foșnetul acareturilor inutile te face să tresari cu noaptea în suflet. Pornim din nou spre uitare, nimic nu s-a înălțat între emisferile cerebrale, trupurile noastre vor fi praf în ochi și până să auzim cum se preumblă pe limba morților mamele ce vor să vie vom rămâne cârnii datori cu mii și mii de porunci inutile...

Va urma

Posibil portret al poetului



sau Viața, Mireasă de sezon

Ștefania OPROESCU

Poezia ar putea fi, pentru fiecare, și un fel de poartă. O portă către lumea „dinlăuntru”, a visului, dorințelor, dragostei și singurătății, a unui alt fel de frumusețe – cea pentru care realul este doar o oglindă care nu reflectă decât atât de puțin din univers.

Într-o astfel de lume, care e și a singurătății nisipului (unde și mireasa e una „de sezon” – „pereche a singurătății/ așternută în patul nupțial/ al veșniciei – Mireasă de sezon), într-un „posibil portret al poetului”, Ștefania Oproescu își dăinuie discursul poetic cu penelul unei oarecari distanțări/ detașări: „câte un EU, nealiniat/ scăldat de febră/ construiește poduri în cerul gurii/ și le aruncă în hăul temniței / peste condamnării la existență” – Posibil portret al poetului. O lume a singurătății, în care „a comunica” este sinonim cu himeră sau, poate, cu dorință, căutare („Noaptea era singură/ ploaia era singură/ vântul era singur/ când dragostea a venit/ și a zis: suntem doi”) și speranța unui răspuns, a unei schimbări, fie ea și cu aripi de basm („ea a venit și a întors/ rostul luminii/ l-a transformat în culori/ inversate în oglindă/ de unde am vorbit/ cu vocea Omului/ până la dialogul insalubru/ al lacrimii” – Dialog). Aripile unui basm în care, uneori, totul incumbă/ se circumscrie dintr-un (într-un) lămuritor, liniștitor „acasă”: „Arată-mi drumul spre casă/ prin deșertul zăpezilor sfinte/ așterne-l ca față de masă/ la priveghiul nopții ce minte// Voi geme sub masca iertării” și, atunci, „voi minți pacea ta de rugină/ voi trăda ghilotina uitării/ voi aprinde amiezi de lumină.” – Alb de zăpadă. Poate că răspunsul e învăluit și în „nedeterminarea” locului în care se află, din care caută/ privește, iar a-l înțelege/ accepta înseamnă, poate, aplecarea spre rugă: „Doamne, roagă-mă să nu-mi schimb/ tiparul/ din alcătuirea hieroglică/ să nu-mi schimb/ cântul de slavă/ să nu-mi schimb îngerul/ să nu-mi schimb moartea” – Rugăciune inversă. Iar locul acesta este „...unde Eternitatea/ și-

a descărcat sacul de vorbe/ din care crește viața/ anotimp după anotimp/ la umbra labirintului nedeslușit/ al speranței. Acolo, „sentimentele/ sunt boli contagioase,/ ciume ale sufletului/ ce tulbură cu respirația/ liniștea împăcării,” și „stă de pază/ nevăzutul ochi al dreptei judecăți” – Posibil portret al poetului.



Am mai putea remarca simbolistica de nuanță mistică, metafore năzuite din interesante/ surprinzătoare alăturări de cuvinte: „lan de vânt”, „cuminecătura de pulbere”, „mergi prin zi ca prin iarbă” „Oasele... aidoma ferestrelor”, „ecou verde”. Sau tropii cu haină din fir de folclor, tușe elegiace, sau intruziuni în pastel (cu nuanțe conceptualizante): „era timpul / când se nuntea cerbul cu fuga/ prin răchite sălbatice/.../ când frunzele trăiau/ a doua moarte/ îngropate sub talpa de plumb a vânătorului/ era timpul când buza de ger a pădurii/ sângea străpunsă de glonț, ca de un sărut/ sacru/ din care, tăcut, ninge iar timpul/ plătând al nașterii” – Timpul vânătorii). Sau tendința de delimitare/ așezare, uneori fuga de particular/ subiectiv către o zonă a generalului, abstractului, non-particularului, în care pot fi, ei da, și iluzii, dar acestea sunt doar un „lan de trestii putrezind/ în paradisul visat al liniștii” – Migrație. Poate că, scrie autoarea, pentru a fugi de predestinare, pentru ca viața („o spaimă scurtă/ ca un pumn de grâu/ răsturnat din greșală/ pe masa luminii” – Spaimă) „să nu te îmbrace/ cu haina amară a plângerii” există și oaze în care poți să te salvezi. Una ar fi dragostea, alta iluzia, visul („neapărat trebuie să existe și un grădinar/ al visului”), alta copilăria care, „printre repetatele fantome/.../ metafore ale dezamăgirii/” veghează. Copilăria este „singura trecere care privește în ochi/ noaptea,/ cu miresmele făgăduinței” – Copilăria, singura trecere.

La urma urmei lumea e o scenă în care rolurile noastre se înșiruie după un scenariu care nu ne este la îndemână, dar îl jucăm cum ne pricepem mai bine, cu trupul și sufletul „Sufletul meu/ a depășit/ termenul de garanție/ Alungat din trup/ umblând/ bezmetic după/ apa vie/ n-a găsit decât zile nerușinate/ dezbrăcate/ oferindu-se cu dărnicie/ altora/.../ (ei, nopțile!) niște curve și ele/ mai fardosite, mai fardate/ scoase la vânzare de/ concurență/ Și altceva nimic/ Decât o mare absență/ prin târgul de păpuși” – Târg de păpuși.

Un posibil portret al poetului desenat din cincizeci și două de poeme îmbăiate în culorile a șaisprezece ilustrații reușite.

Ștefania Oproescu, *Singurătatea nisipului*, Editura Zedax, Focșani, 2004

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

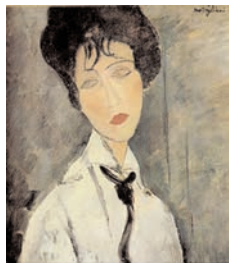


ATOMII

omagiu distinsei Doamne Curie

Trăirea-i cel mai intim lucru de pe
pământ.
Înseamnă să-ți simți pielea mângaiată
de aerul din jur. Să fii treaz.
Deșteptat din moarte. Să fii însuflețit.
Trecut de ale zădărniceii vămi
și stabilit în astă zonă
de spațiu permisiv
în care boala înseamnă viață.
Să poți fi tu trăirea.
Scumpa, vibranta, neașteptata
dogoare preschimbată-n vis,
acel sindrom placid, un cânt, o rugă.
Acel divertisment încântător
neștiind niciodată, pe moment,
ce-a fost, dacă a trecut, de-a fost sau de
va fi.

JUAN GIL-ALBERT, Spania (1906 - 1994)
Traducere: Gabriela Căluțu Sonnenberg



ZI ȘI NOAPTE

Ca vântul ce foșnește printre frunze
cutreieri gândurile mele.
Ca pasărea ce doarme printre ramuri
mi-adormi în gând.

FEMEIE

Vulcanul ce erupe
cosmos ermetic
fluviiu ce curge neîncetat

o mlaștină perfidă
și nemiloasă,
cer sfâșiat

cuvânt care cuprinde toate dorințele
semn pentru orice dor
palat al tainelor

eternitate explozivă
pasiune roditoare
secret care nu piere nicicând.

CHO BYUNG-HWA, Coreea (1921-2003)
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu Sonnenberg



ADUN, distrat, cochiliile
de rouă / briza celei pe care o iubesc
de parcă aceste lucruri ar conține
virtutea tainică. Cuprins. Umbra —
pacea lăuntrică a celui ce îngăduie
întâmplării
să treacă: focul lent care sărbătorește
cel mai subțire film
de întunecată substanță feminină.

CASIMIRO DE BRITO, Portugalia (1938)
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu Sonnenberg



Francisco Brines, luând în primire din mâinile cuplului
regal al Spaniei, la data de 12. mai a.c., în casa sa „Elca”
din orașul valencian Oliva, Premiul Cervantes 2020

ELCA ȘI MONTGÓ *

pentru Angelika Becker

Tenebroasa moarte a portocalilor
îmi lasă ochii orbi;
portocalie și ofilită, răsare luna
din dosul mării plumburii.
În depărtări, muntele suflă aer
albastru; e înmuiat de marea
în care odihnește. Și astfel, umbra
cade,
pe veci acoperind asprimea suferinței.
Casele își deschid pleoape,
se aprinde panta, și, tremurătoare,
inima duce dorul făpturilor pe care nu
le-a cunoscut;
iar în memorie revin alte ființe.

Imperceptibilă, o boare de iasomie
îmi intră sub cămașă, de carne
desprinzându-mi
sudoarea diafană; și praful adiat,
în noapte se destramă,
surd mi-e groparul timpului.
A fost pioasă ziua,
iar glia consumată,
cu dragoste o contemplan, îi sunt
îndatorat,
pentru delicatețea cu care astăzi mor:

FRANCISCO BRINES, Spania
(1932—2021)
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu Sonnenberg

* Montgó este numele muntelui impozant care
străjuiește orașul natal al autorului, Oliva.



Din Onirice

Ion Iancu VALE

o zi aproximativ reală

Se trezește din somn,
se mișcă dezarticulat și nesigur prin
apartamentul
său glacial cu iz de om singur și trist...,
Intră în baie și se bărbierește, se taie cu
lama,
privește detașat sângele acela înflăcărat
și-l lasă să curgă
în voie pe barbă, pe gât, pe piept...
Își pregătește un ibric de cafea, de
proastă calitate,
fumează în neștire
țigările sale ieftine și puturoase...
Brusc îl cuprinde un fel de panică
și se întreabă
apartamentul său boem,
sângele acela înflăcărat,
ibricul afumat și turtit, aparatul de ras,
el care fumează țigară de la țigară
există cu adevărat?
Pleacă apoi în oraș, se lovește de
oamenii
care aleargă de colo-colo,
gesticulează sau vorbesc singuri,
ocoloște puzderia de cerșetori disperați
ce maculează trotuarele,
traversează aiurea strada,
cu riscul de a fi strivit de numeroasele
mașini
ce fulgeră carosabilul...
Mai bănuie un timp prin urbea sa
obosită de vreme,
se așază pe o bancă de pe bulevard.
Deodată un stol gălăgios de ciori
de culoarea antracitului se prăbușește
pe coroana castanului sub care stă.
O cioară se ușurează nonșalant
pe genunchiul său.
Se uită buimac la excrementul acela
mare,

cenușiu și uleios
și vede cum se lăbărțează pe pantalonii
săi,
se extinde întruna și cuprinde strada,
casele, orașul...
Se ridică și pleacă pentru a se întâlni
cu iubita cu care trebuie să stabilească
un lucru foarte important
să nu se mai certe decât după ce fac
dragoste...
Și iarăși îl asaltează îndoiala:
cerșetorii aceia grotești,
excrementul acela cleios (auzi, aviar)
și iubita lui ardentă și plină de
personalitate,
bolizii aceia rutieri or fi ei adevărați,
reali...
Și, în sfârșit, voi care vă holbați acum la
mine
când vă citesc prezentul text
sau citiți chiar voi aceste rânduri
(pe care, probabil le considerați stupide)
voi, existați cu adevărat?!

2009

nimeni

„[...]și am văzut pe cei șapte îngeri, care stăteau
înaintea lui Dumnezeu și li s-a dat lor șapte
trâmbițe...” (Apocalipsa 8, 2)

ahooo... să vină cineva,
strigătul s-a rupt de undeva,
s-a zbatut între pereții
trști enormi, opaci și reci
ai unui spațiu brutalizat și răvășit
s-a răsucit, s-a extins și obosit a murit
nimeni...
doar copaci de cenușă și zgură
crescuți din căldură
cu rădăcini dezgolate, contorsionate,
cu ramuri sticloase, aiurea dispuse
și încărcate cu părți dispartate
sau cu trupuri întregi
de oameni maturi
sau de prunci nou-născuți îmbrăcați,
dezbrăcați, încălțați sau desculți
nimeni...
întindere uniformă și diformă
lumină difuză și o liniște care sună
și un cer leșios ce se scurge
și o mână de copil, care strânge o filă de
caiet,
pe ea desenat un soare mânjit cu sânge-
nchegat
nimeni...

1985

tainicul umblător și femia ultima

Suflrea vântului nebun
a adus cu sine setea de sânge fierbinte
și a făcut pe mulți muritori să se înfrupte,
fără rațiune, din ambrozia veacurilor de
pe urmă.
Revoltat, Tainicul Umblător
Și-a înfipt sabia sa ageră, de cezar,
în văzduhul otrăvit,
înproșcând fulgere nepărtinitoare
ce au pârlolit suflarea suprasaturată
de minciună, ipocrizie și ură,
vestind moartea tuturor;
a celor fără limită sau inutile.
S-a scufundat apoi în valurile imense
ale apelor ce acopereau păcate
ancestrale
și neispășite, purificându-le.
Aruncat la țarm, viu și nevătămat,
el și-a îndreptat privirea spre pădurea de
inimi,
ce implorau umile clemență și ajutor
întunericului alb, glacial și dens
și a descoperit așteptând-ul, solitar,
pe cea care era Femeia Ultima.
A sărutat-o și a înbrățișat-o, bucurându-
se
de trupul ei încântător și curat de zeiță.
Înțelegând că femeia era sora lui
și că rostul lui s-a încheiat,
și-a răsucit în pânțele sabia lui
împărătească,
nu însă, înainte de ai înmâna cheia
Iubirii absolute.
Rămânând din nou singură,
Femeia Ultima a plecat hotărâtă la
drum
spre Noua Cetate,
unde trebuia să găsească un loc
potrivit
pentru a naște un alt dumnezeu,
și despre care nu se auzise nimic,
niciodată,
adică, pe Cel Neprevestit.

2007



SECVENȚE

HAIKU



Constantin STROE

În zorii zilei
balconul luminat-
florile-nflorite

Roua zorilor
îmi umezește ochii-
tu nu ești nicăieri

Lângă pomul uscat
altul înflorit-
așa e viața

Grădina Raiului-
alei împodobite
cu flori de cireși

Iată pe scenă
dansul kimonourilor-
recital de haiku

Urdinișul gol-
cireșul din grădină
deja-i înflorit

De Sfintele Paști-
intrând în biserică
mă văd iar copil

Boabe de rouă-
lacrimile mele
peste iarba crudă

De Sfântul Valentin...
Cupidon s-a întâlnit
cu Dragobete

Am ajuns poet-
pe cerul cu luceferi
e și steaua mea

Ziua Femeii-
eu cu aspiratorul
și ea la stilist

Crengi de salcie
înflorite în glastră-
ajunul de Paști

Prietene cu vecina-
câteva albastrelele
au trecut prin gard

Mormânt dezvelit-
soarele primăverii
topind zăpada

De sărbători
lumină din lumină
se-aprind mugurii

De Sfintele Paști
candelabre pe alei-
castani înfloriți

Noapte senină –
cerul scufundându-se
cu stele-n mare

Pe Bricul Mircea
velele ridicate –
vântul la pupa

Un nou curcubeu
trecând peste Dunăre –
pod doar pentru păsări

Moment poetic –
eu și Ovidiu ascultăm
Valurile

Mergând la mare
văd atâtea sirene...
unde-s anii mei

Mergând la mare
nepoții cu bunica...
doar nostalgie

Pe lac cu barca –
luminându-ne calea
luna nouă

De ce mergi
așa-ncet melcule?...
Poate-ai obosit!

O buburuză
pe mâna unei fete –
caută calea

Plaja de nudiști –
fata nu-și mai găsește
pantalonii

Despărțindu-ne în parc
îți ofer o floare:
„nu mă uita”

Zi însorită –
fluturi asortați pe
rufe-ntinse

După ploaie –
pe uliță se întrec
bunicul și melcul

Rămas afară
câinele doarme pe preș-
eu la amantă

Visul copilăriei –
cireșul vecinului
aproape copt

Negociere:
mi-ai cerut luna de pe cer,
nu vrei o stea

Micul dejun –
săruțându-ți buzele
nu mai mi-e foame

Stea căzătoare -
încă un poet pleacă
să îi ia locul

Luminație –
la crucea mamei
lăcrimând
o lumânare

Singurătate –
pe turla bisericii
doar un porumbel

Cântul de greieri
de sub frunze arămii –
soare la orizont

Soarele toamnei –
și umbrele-s bătrâne
la fel ca mine

Între cer și pământ
gândurile mele –
iar tu nicăieri

Visându-ne în
noaptea nunții de aur...
ce tineri eram!

În pas cu moda -
în balconul bătrânei
doar flori de plastic

Sfârșit de toamnă-
glasul greierului
a răgușit și el

Parfum de toamnă –
prin frunzele uscate
adie vântul

Lada de zestre-
printre vechile haine
parfumul bunicii

Începe ploaia-
sub o frunză un greier
dezorientat

Zilnic la bufet-
doar așa scap de gura
acră a soacrei

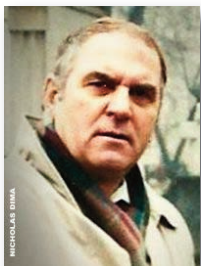
Nostalgie?...
prin gara părăsită
trec doar amintiri

Loialitate...
doar câinele-și caută
stăpânul la mormânt

Aripi de frunze-
vântul îmi duce cu ele
și sufletul meu

MIRELA ROZNOVEANU - POVESTIRI EPICE

Nicholas DIMA



Mirela Roznoveanu, conaționala noastră din New York, e profesoară universitară, critic literar și scriitoare. Anul acesta ea a îmbogățit zestrea exilului românesc cu un nou volum intitulat „Epic Stories”, volum apărut recent în Statele Unite. Jurnalista Roznoveanu s-a afirmat în publicistica românească încă din țara unde a prins-o revoluția plină de elan și de dorința de a milita deschis pentru adevăr și dreptate. Vechea securitate și colaboratorii ei, metamorfozați spontan în purtători ai valorilor naționale, nu i-au iertat însă probitatea, au amenințat-o și au determinat-o să părăsească România. În America, a întâmpinat nenumărate greutăți, dar tenace și hotărâtă le-a depășit, și-a continuat cariera, și s-a afirmat din nou ca jurnalist și scriitor...

Cred că am văzut-o pe Mirela Roznoveanu o singură dată la o întrunire publică din New York, dar nu ne-am cunoscut personal. Ulterior, i-am citit mai multe articole și apoi am avut împreună câteva convorbiri telefonice. Am descoperit în ea un om informat și cumpătat; un om cu preocupări filozofice și spirituale. Asa am ajuns să primesc ultima ei carte intitulată „Epic Stories”. Lectura cărții m-a impresionat și mi-a stârnit un sentiment de admirație. Cartea mi-a declanșat totodată o curiozitate deosebită pentru că, deși eu sunt român în toată ființa mea, știu de la tata că o spiță a familiei noastre e de origine Vlahă, Armâni din Macedonia istorică, iar Mirela este și ea Armâncă după mamă. Populația originară din sudul Dunării a fost numită Vlahi de slavi care au început să curgă din secolul VI, dar ei s-au numit pe ei înșiși Armâni.

Aici voi face o mică digresiune. Tata s-a născut la București în 1893 și a rămas orfan la vârsta de 7 ani. A fost crescut de bunică și nu a avut o viață ușoară. Apoi, a fost sergent în primul război mondial și a luptat la Mărășești, iar când s-a întors din război nu și-a mai găsit nici mama. Câțiva ani mai târziu și-a întemeiat o familie care a avut zece copii din care opt au ajuns la maturitate. Din cauza greutăților, tata nu si-a putut cauta mult timp rădăcinile genetice. În familie aveam însă certificatul de naștere al bunicului, Costache Dima, comerciant angrosist născut în Brașov și stabilit ulterior în București. După pensionare tata a purces la căutarea rudelor și le-a găsit la Brașov, unde a aflat că familia Dima provenea din localitatea Moscopole din Epirul istoric, regiune azi în Albania sub numele de Voskopje. Vechiul oraș prosper

Vlah/Armânesc întemeiat în jurul secolului al doisprezecelea, fosta metropola Balcanică, a fost distrusă în 1788 de un pashă Albanez islamizat. O seamă de familii, între care și clanul Dima, au parasit atunci regiunea împreună cu cel care va deveni episcopul Andrei Șaguna. Unii fugari din Moscopole s-au așezat în Transilvania, alții în munții Dinarici, alții în regiunea Romanija din Serbia sau în jurul localității Mănăstiri/Bitola, vechi luri ale transumanței. Unii au ajuns în Ungaria și în Austria unde au devenit oameni de afaceri ai imperiului Habsburgic.

Nenumărate sunt caile Domnului. În mod neașteptat, Mirela Roznoveanu m-a ajutat să refac o parte a traseului înaintașilor mei. Nu cred că din punct de vedere genetic sunt mai mult de 10-20 la sută Vlah sau Armân sau cum se mai spune Macedo-Român. Sunt în egală măsură Ardelean, Basarabean, Bucurestean, dar mai presus de orice sunt Român și punctum. Citind unele capitole ale cărții m-a trecut însă un fior de neexplicat. Sângele apă nu se face. Am simțit chemarea străbunilor. Am trăit metafizica destinului! Noi Românii suferim de un mare pacat. Ne uităm strămoșii; ba mai mult decât atât: epigonii de azi își neagă strămoșii și unii își ponegrec trecutul. Nu ne putem privi în oglindă dacă nu ne cunoaștem trecutul. Și nu putem spera la nici un viitor dacă ne negăm străbunii.

Am început lectura cărții dela pagina 270 unde am găsit un capitol dedicat călătoriei autoarei – desfășurată în etape de explorare timp de un deceniu - prin satele și regiunile Armănești din Grecia, Croația, Peninsula Istria, Muntenegru, Macedonia de Nord și Albania. Apoi, am trecut la alte capitole și însemnări de călătorie, ca în cele din urmă să reiau cartea de la început. Autoarea e un om complex, un observator fin și un scriitor talentat. Ea și-a studiat bine traseul călătoriilor și și-a făcut riguros lecțiile pregătitoare. Cartea ne plimbă prin peninsula Balcanică, prin Turcia și Asia Mica, prin India, și peste tot autoarea face referiri la istoria,



→ Continuare în pag. 24



Eveniment „aeronautic” dâmbovițean

George Ioan CANACHE

La școala gimnazială nr.1 Moreni-Dâmbovița, cu ocazia sărbătoririi Zilei Copilului, a avut loc concursul „Smaranda Brăescu” inițiat de filiala ARPIA „Ion Tăbărici” prezidată de cmdr(rez) Toma Ioan, (De notat că Smaranda Brăescu a fost prima femeie parașutist din România, campioană europeană în anul 1931 și campioană mondială în anul 1932, la parașutism).

Din partea instituției de învățământ au participat elevii clasei a VII coordonați de doamna profesoară Ecaterina Savu și bibliotecar Carolina Șerban. Au mai fost prezenți membri ai Societății

Scriitorilor Târgovișteni și alți oameni de cultură.

Premergător concursului au luat cuvântul în fața elevilor toți cei invitați informându-i despre importanța aviației pentru apărarea patriei, cât și despre activitatea unor personalități în dezvoltarea aeronauticii, de asemenea li s-a vorbit despre aviatori celebri care au fost importanți scriitori ai umanității.

Înmânarea premiilor s-a făcut de către cmdr(rez) Toma Ioan în calitate de președinte al „Asociației Românei Române pentru Propaganda și Istoria Aeronauticii (ARIA) și principal sponsor al acestei inedite activități.



→ Continuare din pag. 23

cultura și obiceiurile locurilor vizitate. Mirela Roznoveanu face incursiuni psihologice, metafizice și filozofice; leagă trecutul de prezent și privește în viitor. Limba ei engleză e literară, e bogată, e frumoasă și e clară. Pe alocuri apar alegorii și ușoare ironii. E de admirat modul în care a reușit să-și însușească o limbă engleză atât de competentă. Ce păcat că scriitori și gânditori ca ea din exil sunt nu numai necunoscuți în țară, dar sunt în mod sistematic ocoliți ca nu cumva să zguduie fotoliile pseudo-valorilor post-decembriste.

Sunt impresionat în special pentru că sunt geograf și pentru că am călătorit și eu prin multe țări și meleaguri. Roznoveanu combină însă armonios descrierile geografice cu vastele ei cunoștințe și cu trăirile personale. Ne prezintă, de exemplu, Troia antică și se imaginează în acele timpuri de mit. Dacă în India trăirile ei sunt imaginative, în Rumelia – provincia otomană unde au trăit strămoșii Armâni - viața o aduce la realitate. Aici Armânii încă sunt în viață, dar își traiesc destinul în mod invizibil ascunși de ochii străinilor și ai autorităților. Mirela își urmărește însă pas cu pas strămoșii din partea mamei, îi caută și îi găsește, vorbește cu ei în dialect, le vizitează casele, vetrele, bisericile, cimitirile. Cu o tenacitate de neînchipuit, ea face singură cece nu a a făcut întreaga Academie Română de la București. Autoarea întâlnește confrății noștri Vlăhi în toate țările Balcanice, dar peste tot aceștia se ascund și se tem pentru că autoritățile tuturor țărilor Balcanice fac eforturi diabolice să-i deznaționalizeze. Și de ce? Pentru că Armânii sunt populația de baștină a Balcanilor și au supraviețuit până în zilele noastre. Cei care le-au uzurpat plaiurile se tem acum până și

de amintirea naționalității lor. Se tem ca hoțul din Biblie. Se tem că revine stăpânul să-și reia în primire cece îi aparține!

Am întrebat autoarea ce a determinat-o să cutureie atât de minuțios pământurile străvechi ale fraților Vlăhi/Armâni-Macedoneni? E un omagiu pe care îl aduc mamei mele care mi-a îmbogățit copilăria cu povestile facinante ale familiei materne din Munții Pind. În plus, lucrez la un roman istoric brodat în jurul unei povești de dragoste dintre doi tineri din tabere aflate în conflict. Povestea epică se desfășoară pe aceste meleaguri, în a doua jumătate a secolului al optsprezecelea, mi-a răspuns modest Mirela Roznoveanu.

I-am cerut apoi să ne prezinte pe scurt acest proiect literar și testamentar la care lucrează: Acțiunea romanului se desfășoară atât în Epirul istoric, cât și în cancelariile imperiale ale vremii, de la cea otomană, a imperiului habsburgic, la aceea venețiană, țaristă, etc. A fost o vreme de încheștare politică, de războaie cumplite, în care s-a încercat printre altele și nimicirea independentei Armânilor -- o entitate creștină în sânul imperiului otoman, care cu inteligență reușise să rămână quasi independentă timp de secole în chiar interiorul imperiului ottoman. Romanul mai aduce în prim plan intențiile rusiei țariste imperialiste care voia un Balkan vorbind exclusiv limba slavă; prezintă situația Patriarhiei Ortodoxe de la Constantinopole, prizonieră în pământ Islamic; culminează cu distrugerea metropolelor Moscopole și Gramoste. Am scris „Vlachita – Mountaintops above a Stormy Sea of Contending Empires” în engleză pentru că nu se stie nimic despre Armâni în teritoriul anglofon...

Mirela Roznoveanu. **EPIC STORIES (Povestiri Epice)**, Editura Exlibris, USA, 2020, 381 pagini

POEZII

Adriana WEIMER



Lumină de stea

Se va întoarce
fructul în sămânță
și strălucirea solară
în lumină de stea
își va regăsi cerul;
se va întoarce
izvorul la matcă
și cuvântul în sens
își va regăsi calea;
cântecul
se va reîntoarce
în sfere
și rugăciunea
va renaște
calea sfințirii.
În lumină voi apune,
în lumină voi trece,
cum lumina-n vitralii
îndumnezeită-n
Altare.

Mereu înspre voi

Port
bucuria stelei
în noapte:
și-n întuneric,
lumina-mi
se revarsă-n
priviri
mereu înspre voi.

Drum de stele

Am ales cu sufletul
o stea
care-mi seamănă
– lumină de stea
să vă fiu.

Pe drum de stele
pașii mei
au redevenit zbor.

Am ales cu inima
cerul
la care să urc
în Lumină.

Drumul spre Infinit

Venim din infinit...
drumul spre Infinit
il învățăm
într-o viață.

La infinit

Împărțită în patru,
inima stelei
– și a mea –
se divide
la infinit lumină.

Eminescu – poezia nemuririi

Ți-e veșnicia
scrisă într-o carte
și-a cărții veșnicie-i
scrisă-n ea.

E poezia-ți
însăși veșnicie
și poezia veșnicie-i
steaua ta.

E geniu pur
în gându-ți și-n rostire
și toată ființa-n geniu
ți-e gândire;

și mai presus
de roadele gândirii
ți-e poezia
nimb al nemuririi.

Va renaște

Se vor topi
zăpezi
de cuvinte
căzute
fără noimă
și-n toate
Eminescu
va renaște.

Mă întorc

Dragostea mea,
e vremea luminii !

Mă întorc
spre tine
mereu
cu suflet senin
– cum salcâmi
în floare,
cum clipele-n
destin...

Dragostea mea,
e vremea
Luminii în Cuvânt !

Bucuria cărții

Bucuria cărții,
a cuvântului scris

– un dar
și un har

deopotrivă întrupat
de Dumnezeu
în aleși.

Poezia

Poezia
se naște greu

– poartă aură
și cumună
de stele.

Poezia
se naște greu

– și în trup,
și în spirit,
și în Cuvânt –

și se dăruie.

Cu trup de lumină

Cu trup de lumină
scriu.

Vă dăruiesc
din mine o parte

– un suflet
adunat
pe-o carte.

Galaxia

Pe orbita
timpului,

în lumină de stea,

fiecare
carte lansată
își va regăsi
galaxia.

Praf de stele

Clepsidră
timpului
voi fi

și praf de stele
voi curge
spre voi.

UN SRIITOR LIPSIT DE CITITORI NU EXISTĂ CA SRIITOR



**Virginia Mateiaș
de vorbă cu
Mircea Gheorghe**

Virginia MATEIAȘ

Cunoscut cititorilor datorită romanului Clepsidra (Euro-Press, 2010) și a popularelor povestiri din Partida de canasta (Polirom, 2005), scriitorul Mircea Gheorghe revine cu o nouă carte intitulată Bucuriile și capcanele lecturii. Apărută la editura Ideea Europeană, această carte oferă cititorului ocazia de a descoperi idei, concepte, reflecții, paradoxuri care fac parte din marele parcurs al culturii scrise și al istoriei lecturii. Bucuriile și capcanele lecturii este o carte atrăgătoare, scrisă de un scriitor-cititor care iubește deopotrivă și scriitorii, și cititorii.

Correspondentul nostru special din Canada, jurnalista Virginia Mateiaș a realizat un interviu în exclusivitate pentru revista Climate Literare. Iată și interviul:

Virginia Mateiaș: Domnule Mircea Gheorghe, poate că scrierea fiecărei cărți reprezintă o experiență identitară. Ce înseamnă pentru un scriitor conceperea unei cărți despre „bucuriile și capcanele lecturii?”

Mircea Gheorghe: E o tentativă de a reactualiza interesul în jurul lecturii ca practică esențială a comportamentului nostru cultural. Pentru un scriitor a vorbi despre lectură înseamnă a vorbi întrucâtva și despre sine, în măsura în care el este profesional și artistic un furnizor de lectură.

V.M.: Mulți dintre noi suntem familiarizați cu cartea, dar nu toți cunoaștem evoluția ei în timp. Modul în care aceasta și-a modificat forma și expresia de-a lungul secolelor este fascinant. Ca și conceptul de bibliotecă. Ce s-a pierdut și ce s-a câștigat de la primele scrieri, pe tăblițele de lut sumeriene până la cartea în format electronic? De la primele biblioteci publice, alcătuite din papirus, până la bibliotecile informatizate de astăzi?

M.G.: Ce s-a câștigat, e ușor de remarcat. De la primele scrieri pe tăblițele de lut de care ați amintit, evoluția și complexificarea textelor scrise, cu circulația și stocarea lor în

biblioteci, se află la originea a tot ce trăim astăzi. Uneori pierdem din vedere faptul elementar că suntem înconjurați și ne trecem viața în structuri politice și economice, în medii tehnologice, în sisteme de valori care sunt, toate, produse ale spiritului, ale prodigioasei lui creativități culturale. Cărțile, ca vehicul fundamental pentru tot ce se gândește, sunt unele principale care au făcut posibile toate acestea. Cât despre ce s-a pierdut, e greu de stabilit. E la fel cum ne-am întreba ce s-a pierdut prin trecerea de la munca fizică manuală la marea producție industrială și post industrială. Poate că s-a pierdut sau mai curând s-a diminuat ceea ce spunea Socrate într-un dialog platonice, obișnuința reflexiei originale. Dar ideea lui care privilegia oralitatea avea o fărâma de adevăr mai curând metaforic decât practic și nu a trecut dincolo de orizonturile culturii antice. S-a spus despre antici că citeau mai puțin decât noi, dar că gândeau mai mult.

V.M.: Deși în primele pagini menționați că doar 29, 6% dintre români citesc în prezent măcar o carte pe an (conform Federației Europene a Editorilor), dumneavoastră rămâneți optimist în ceea ce privește viitorul cărții și durabilitatea lecturii tradiționale. De ce merită citită și elogiată cartea?

M.G.: Viitorul cărții nu este atât de negru pe cât l-ar putea sugera statistica. În aceeași cercetare cu concluzii puțin măgulitoare pentru noi, românii, se arată că media europeană de cititori este 68% și că pe primul loc în Europa, se află Norvegia cu peste 90% de cititori, iar din alte cercetări aflăm că aproape jumătate dintre francezi citesc în jur de cincisprezece cărți pe an, ori că indienii consacră lecturii cel mai mare număr de ore pe săptămână (10 ore și 42 de minute).

Tendința adevărată, profundă aceasta este, supraviețuirea și popularitatea, în continuare considerabilă, a cărții pe hârtie. Industria cărții continuă să fie global cea mai rentabilă industrie culturală, cu cifre de afaceri superioare industriilor televiziunii, radioului și filmului. Și chiar dacă formatele electronice se extind în paralel cu producția editorială tradițională, cartea pe hârtie continuă să fie vehiculul cultural cel mai durabil, incomparabil mai stabil decât versiunile ei digitale. Se poate citi, cum s-a observat deja, fără dificultăți insurmontabile, o carte scrisă și tipărită în urmă cu câteva secole, dar e imposibil să deschizi o carte aflată pe o dischetă din anii 90. Nu mai avem echipamentul tehnologic necesar, programul de tratare textuală folosit pe vremea aceea a ieșit de mult din uz și însăși discheta nu mai poate fi folosită. Dar, la drept vorbind, cartea rămâne carte pe indiferent care suport, și lectura rămâne lectură. Și deși suportul electronic nu poate înlocui cartea imprimată pe hârtie, el poate deveni un aliat prețios al acesteia prin noile facilități de lectură și stocare. Un lector electronic, Kobo sau Kindle, poate stoca sute de cărți pe care le putem transporta ușor oriunde călătorim. Așadar nu cartea în sine este propriu-zis în discuție, ci suportul ei. Și vedem că fiecare suport are avantajele lui care-l fac



complementar față de celălalt.

V.M.: Până acum am vorbit despre binefacerile lecturii dar, așa cum ne avertizează și titlul cărții dumneavoastră, există și capcane. În ce măsură lectura îl poate face pe cititor „incapabil să gândească prin el însuși” (Platon)

M.G.: Există cititori pe care „viciul lecturii” de care s-a vorbit îi rupe de realitate sau îi transformă în sens negativ. Cervantes a creat personajul celebru al lui Don Quijote, o victimă a lecturii abundente, fără simț critic, La Bruyère descrie în Caracterele sale figura pedantului stânjenitor și ridicol în saloane. De asemenea, Nietzsche în „Știința veselă” vorbește la un moment dat despre lecturile dificile care pot tulbura echilibrul unui spirit mediocru, incapabil să le înțeleagă și, din cauza asta, complexat și nemulțumit de sine. Se vede bine că, de fapt, nu lectura produce problema ci personalitatea cititorului, modul lui de a metaboliza conținutul lecturii. Pe de altă parte, Don Quijote este mult mai mult decât o simplă victimă a lecturii, este un personaj emblematic, unul dintre marile personaje ale literaturii din toate timpurile.

V.M.: Relația scriitor-cititor impune o capacitate de înțelegere a vieții oarecum similară. Ce se întâmplă când diferențele dintre cei doi sunt foarte mari?

M.G.: Nu se întâmplă mare lucru. Citim cu interes, ori chiar cu bucurie mulți autori a căror viață și mod de a gândi și simți se deosebesc fundamental de ale noastre. Și, în plus, care nu mai sunt demult în viață. Hugo, Baudelaire, Dostoievski, Kafka, Proust, Pessoa, Gabriel Garcia Marquez, Charles Bukowski etc. Sunt scriitori foarte diferiți biografic și totuși operele lor ne pasionează chiar dacă niciunul nu ne seamănă deloc. Relația scriitor - cititor este subtilă și semnificativă doar prin intermediul operei, autonomă și valabilă în sine. Este o relație spirituală care armonizează diferențele și anulează timpul și distanțele. Dacă însă opera nu este valabilă relația aceasta nu există.

V.M.: O carte reprezintă un pod între scriitor și cititor. Empatia dintre cei doi, atunci când există, poate modela personalitatea celui din urmă. Și-a pierdut sau și-a păstrat cartea impactul asupra cititorilor de-a lungul timpului?

M.G.: E complicat să atribuim lecturii facultatea de a modela personalitatea cititorului. Dar experiențe numeroase și variate de lectură contribuie în mod sigur la îmbogățirea și rafinarea ei. Vorbim, firește, despre formare și nu despre deformare. Cartea nu și-a pierdut impactul formator, numai că ea este concursată de peste un secol și de alte foarte numeroase fenomene culturale formatoare precum presa audio-vizuală, experiența de comunicare de pe rețelele sociale din ultimele decenii, evoluția extrem de rapidă a profesiilor, diversificarea activităților și timpul liber etc. Din pricina acestei concurențe, spun mulți înși că nu au vreme să citească.

V.M.: Să vorbim și despre cititorul Mircea Gheorghe. Care este cartea care v-a marcat existența?

M.G.: Au fost multe și sper să mai descopăr câteva în timpul care mi-a mai rămas. A fost în copilărie Noul Testament, una dintre primele mele lecturi „documentare” dacă nu cumva chiar prima. Vroiam să descopăr cum trebuie să mă port ca să devin sfânt! În calendar nu exista sfântul

Mircea și asta mă frustra teribil! Mai târziu lecturile importante s-au diversificat fără să fie și documentare: cărțile fraților Mann (Heinrich și Thomas), cărțile marilor ruși Gogol, Cehov, Tolstoi, și Dostoievski, pe urmă Kafka, Rebreanu, Saint-Exupéry etc.

V.M.: Oprindu-ne la vechiul adagiul latin „habent sua fata libelli” prezent și în cartea dumneavoastră, care sunt factorii care influențează destinul unei cărți?

M.G.: Nu trebuie să uităm prima parte a acestui adagiul: Pro captu lectorum, în funcție de mintea cititorilor. În primul și în ultimul rând o carte trebuie să fie citită, să se impună atenției și memoriei cât mai multor cititori prin ceva care o face indispensabilă, prin ceva profund uman care îi prelungește actualitatea. Cititorii sunt cei care stabilesc statutul unei cărți și al autorului ei. Un scriitor lipsit de cititori nu există ca scriitor și nu are niciun rost să scrie. Nu are un rol social. Cum e, de altfel, în orice profesie. Te numești avocat, profesor, agricultor, actor etc, dacă lumea te solicită să faci treaba pentru care te-ai pregătit și dacă o faci cum trebuie.

V.M.: Cum vă vedeți dumneavoastră ca scriitor și ca om?

M.G.: Și ca scriitor și ca om sunt un susținător, totdeauna, al liniei de mijloc. Nu al mediocrității ci al înțelepciunii superioare care știe să concilieze, cu folos, tradiția cu inovația, orgoliul cu vanitatea, modestia cu siguranța de sine, diferitele drepturi și libertăți care uneori, în practică, se contrazic, intră în conflict și produc confuzii în viața socială. Pare puțin abstract poate ce spun dar ca scriitor îmi respect cititorii, mă interesează și țin la opinia lor, vreau prin tot ce scriu nu numai să spun ce am de spus, dar și să le ofer lecturi atractive. Iar ca om, și cititor totodată, respect scriitorii, profesia și munca lor prea puțin apreciate. În urmă cu vreo zece-doisprezece ani un critic și istoric literar foarte important din țară afirma că scriitorii care pot trăi exclusiv din scris în România se pot număra pe degetele de la o mână. E o realitate teribilă asta și ea confirmă anchetele cu atâtea rezultate triste despre lectură și piața cărții în România. O societate care nu-și prețuiește scriitorii de valoare nu are multe șanse să beneficieze de o mare literatură. Încerc deci să respect linia mediană și pentru asta îmi place mult dialogul. Nu monologul, nu exercițiile de polemică pentru galerie, ci dialogul cu argumente și contraargumente expuse civilizate.

V.M.: Acum la sfârșit de discuție, ce ați putea spune despre aspirațiile dumneavoastră de la început de drum și până în prezent?

M.G.: Există o diferență normală între ce am vrut și ce am reușit să fac. De regulă, aspirațiile nu țin seama de limite și de circumstanțe favorabile sau defavorabile. Am învățat de-a lungul timpului să mă împac cu toate. Și în literatură ca scriitor și în viață ca om mai important decât dacă ai ajuns unde voiai să ajungi este cât drum ai parcurs spre locul acela. Asta fiindcă atunci când spunem că totul în lumea asta este competiție, nu trebuie să uităm că linia de start e diferită pentru fiecare dintre noi. Și dacă ajungem totuși unde am vrut să ajungem de la început, cu atât mai bine.

V.M.: Vă mulțumesc.

Dialog cu ANCA SÎRGHIE despre MARIN PREDA - un clasic modern al prozei românești



Alexandru BRAȘOVEAN

Alexandru BRAȘOVEAN:
Literatura română în dialog

radiofonic este un exercițiu inedit ca spontaneitate de analiză și sinteză care se va constitui într-o carte venită în ajutorul tinerilor interesați să aprofundeze cunoștințele lor, nuanțate prin perfecționarea metodei de abordare a textului literar, în directă corelație cu biografia scriitorului spre lărgirea și completarea culturii generale a lectorilor. Cine a fost Marin Preda - scriitorul și omul?

Anca SÎRGHIE: Primul scriitor român care poate fi comparat cu Tolstoi prin forța sa artistică de cuprindere a adevărului vieții și prin redarea omenescului, s-a născut la 5 august 1922 în comuna Siliștea-Gumești din județul Teleorman într-o familie de țărani, care s-au constituit drept cel dintâi model literar al său. Absolvent al școlii normale din București în 1941, Marin Preda va debuta un an mai târziu în ziarul „Timpul” cu schița Pârlitu’. Volumul de debut „Întâlnirea din Pământuri” (1948), impresionant prin scenele de erupție instinctuală halucinantă, specifică lumii aspre a satului arhaic, este urmat în 1952 de nuvela „Desfășurarea”, dedicată țăranului perioadei comuniste. În 1955 publică o creație fundamentală a prozei românești, prin care Marin Preda se și impune definitiv, romanul de inspirație rurală „Moromeții”, volumul I, urmat după 12 ani de volumul II, scris într-o altă tehnică, spre a reprezenta periplul țăranului român în epoca socialismului. Dimensiunea epopeică a cuprinderii unei întregi societăți este dublată de puterea unei analize balzacienne în prezentare, fără ca scriitorul român să preia și tehnica autorului „Iluziilor pierdute”. Urmează „Intrusul” ((1968), „Risipitorii” (1969), „Marele singuratic” (1972) și „Delirul” (1975), cu investigarea altor medii, ca cel citadin, industrial, intelectual și artistic, dar aceste romane sunt inegale valoric. Scriitorul atrage atenția din nou în 1971 prin

cutezătoarele eseuri din „Imposibila întoarcere”, urmat de „Convorbiri cu Marin Preda” (realizate de Florin Mugur în 1973) și de „Viața ca o pradă”, 1977, în care este expusă opinia sa despre viața și arta contemporană. Romanul în 3 volume „Cel mai iubit dintre pământeni” va fi publicat în 1980, anul morții prozatorului.



Alexandru BRAȘOVEAN: Cum l-ați cunoscut pe Marin Preda?

Anca SÎRGHIE: L-am cunoscut opera pe măsură ce ea a fost publicată, citind volum după volum la aproape fiecare apariție. Când ne-am întâlnit în toamna lui 1979 la Sibiu, unde Marin Preda venise pentru o adunare a Uniunii scriitorilor, am avut sentimentul unei necesare recunoașteri. Chipul omului mărunț ca statură era dominat de ochelarii cu multe dioptrii, iar obrazul parcă făinit, în reliefurile căruia niște negi se lăfăiau proeminenți atesta o suferință. Așadar, acesta era „maestrul”, căruia toți interlocutorii îi arătau o considerație deosebită. Emoția mea a constat în bucuria de a dialoga în tihna specifică unui interviu despre personajele sale, pe care eu de mulți ani le prezentam ca profesoară elevilor mei cu atâta însuflețire. Era și o rară șansă de a afla ce proiecte literare avea Marin Preda într-o toamnă rodnică a creației. Reconstituind primul moment când ne-am aflat față în față, îmi amintesc că din partea revistei „Transilvania” Mircea Tomuș m-a prezentat scriitorului cu rugămintea ca Marin Preda să-mi dea un interviu. Pentru că scriitorul a acceptat, după o precizare a condițiilor financiare pe care maestrul le impunea revistei, ne-am întâlnit și i-am citit cele 10 întrebări, pregătite cu multă preocupare. L-am văzut mulțumit să le accepte pe absolut toate, după fiecare precizarea lui fiind: „Și la aceasta răspund...” Am început să notez cu hărnicie ceea ce povestea el pe marginea primelor întrebări din lista mea. Prezent la întrevvedere această, medicul Claudiu Tănăsescu mi-a făcut un semn discret că, de fapt, după o zi grea Marin Preda era foarte obosit. Am sesizat și eu indispoziția sa și am acceptat să continuăm dialogul după lectura unui nou roman ce urma să apară în primăvara anului 1980. Era vorba despre „Cel mai iubit dintre pământeni”. Scriitorul a mai părut încă o dată surprins, când i-am spus că citisem un fragment din acel roman, abia anunțat al său, așa cum fragmentul apăruse în presa literară. Ne-am dat întâlnire la Editura „Cartea Românească” la București unde m-am prezentat și am mai vorbit de câteva ori la telefon. În mod evident scriitorul avea plăcerea conversației și discuta adesea despre Ilie Moromete ca despre un om viu, alăturat nouă. O dată îmi chiar ceruse insistent să-i spun prin ce se deosebește Ilie de țăranii

ardeleni, pe care în fugitivele și atât de puținele lui treceri prin Transilvania nu-i cunoștea destul și ar fi vrut să scrie despre ei. Prin aprilie 1980, fără să știu că aceea va fi ultima noastră conversație telefonică, exact cu două săptămâni înainte de moartea sa intempestivă, am purtat un dialog mai lung despre volumul II la „Delirul”, care era în plin șantier, despre receptarea critică a capodoperei sale „Cel mai iubit dintre pământeni”, cartea de la care autorul „aștepta mult”. La un moment dat și-a dat seama cât durase conversația și m-a întrebat dacă vorbesc de la telefonul meu de acasă. Când am confirmat, a exclamat cu neliniște: „Înseamnă că ți-ai dat un salariu întreg...”. I-am spus că mai important decât banii, consider că este interviul nostru neterminat în anul precedent la Sibiu. M-a asigurat cu seninătate că „interviul va fi foarte frumos”, pentru că i-am pus întrebări inteligente și va răspunde la toate întrebările care mai rămăseseră neatinse în discuția noastră de la Sibiu. N-a fost să fie așa! După moartea scriitorului, am primit la Sibiu vizita unui colonel bucureștean de la Criminalistică. El dorea să știe dacă Preda nu s-a plâns cumva de vreo amenințare din partea sovieticilor, întrucât, între altele, se vehicula ipoteza că moartea scriitorului ar fi fost provocată de cei nemulțumiți de curajul lui de a reprezenta în ultima lui carte dialogul dintre Gh. Gh. Dej și Stalin la Kremlin. Ceea ce descoperise chiar criminalistul pe baza fișelor de lectură ale scriitorului era că Preda respectase întru totul adevărul, bazat pe documente de arhivă, drept care nu era nici-un motiv de răzbunare politică. Am continuat să predau elevilor și studenților mei opera lui Marin Preda, dar poate cu o altă stare sufletească, iar interviul neterminat a apărut în presa literară.

Alexandru BRAȘOVEAN: De ce considerați că Marin Preda este declarat un scriitor canonic?

Anca SÎRGHIE: Ilustrând proza realistă de tip tradițional sub raport tematic, Marin Preda s-a deosebit esențial de Liviu Rebreanu, de Marin Sadoveanu și de alți scriitori, impunând un nou gen de țăran nu numai prin atitudinea față de pământ, ci chiar prin însăși concepția sa de viață și prin modul comportării. În abordarea caracterizării personajului principal al romanului Morometii se cere reliefat faptul că spre deosebire de Ion din capodopera rebreniană Ilie Moromete este un țăran înzestrat cu spirit meditativ, analitic și satiric, o ființă dornică să înțeleagă mersul istoriei. El este uimit să constate că timpul uzurpa tocmai condiția sa, respectiv idealul secular în care și el credea. La Ilie Moromete disimularea, care culminează în scena vizitei receptorilor porniți prin sat să strângă foncierea, nu este numai o reacție defensivă, ci devine o a doua natură, un mod propriu de manifestare, care între cei apropiați îl face ciudat, sucit, cu toane. Deși are o vie curiozitate intelectuală și este constructiv sub raportul proiectelor, ironia caustică și hedonismul cu

care abordează evenimentele agrare ale anului - secerișul- îl fac neînțeles, așa cum este și portretizat de Dim Vasilescu într-o mică statueta. El nu poate asimila ideea că producția agrară trebuie să fie privită ca o marfă, iar mecanismul compus din lucrul la câmp care să producă cereale, vânzarea lor pentru plata impozitelor și a datoriilor la bancă, astfel ca apoi totul să fie luat de la capăt, i se pare irațional. În felul său specific cercetează cu perspicacitate acest mecanism, îl experimentează, explicându-l chiar și feciorilor. În mod concret, el îl refuză, sustrăgându-se de la efortul muncii sub fierbânțele caniculară a soarelui la seceriș sau neacceptând să continue drumul început cu Tudor Bălosu pentru a vinde mai rentabil produsele agrare, atunci când a considerat că poate ajuta printr-un gest de omenie o femeie necăjită. Zvonul că tatăl lor a făcut o afacere mai puțin rentabilă în comparație cu vecinul chiabur îi atrage reproșul băieților, pe care Ilie nu ezită să-i trimită cu bucate spre satele de la munte, din dorința de a-i familiariza cu acest gen de activitate comercială, chiar dacă era convins că ei vor obține rezultate mai slabe decât el. Ceea ce-l interesa pe Ilie era nu beneficiul, ci formarea băieților săi ca gospodari. Mai târziu, controversa dintre el și Nicolae, mezinul familiei, venit în sat ca activist de partid, trimis ca să pledeze pentru „noul umanism”, din volumul II al romanului, este simptomatică pentru mutațiile ce se produceau în ideologia țăranului.

Marin Preda creează o nouă comedie umană și disecă procesul de pauperizare a țăranului mijlocăș în perioada atât de prosperă a regalității din România interbelică. Satul este conceput după structura unei cetăți, având -conform opiniei lui Al Paleologu- modelul „fără îndoială al Atenei”. Noutatea este și una de factura stilistică, precum și cea de tehnica și de temporalitatea romanului. Deși acțiunea este în debut plasată într-un timp senin „răbdător cu oamenii” și fără seisme sociale îngrijorătoare, în mod paradoxal tăvălugul istoriei va produce efecte fulgerătoare în sensul uzurpării însuși destinului milenar al țăranimii ca o clasă tradițională. Fiii lui Ilie Moromete nu mai sunt țărani. În primul volum Achim, Nilă și Paraschiv sunt reprezentanții unei tinere generații, care nu dovedește nici puterea de interpretare a realității, nici tăria morală de a impune o atitudine și o orientare proprie. De aceea, ei aleg calea jalnică a fugii frauduloase din familia tatălui lor și din lumea satului, acceptând compromisul unor ocupații marginale la București. Despărțit de Catrina, care l-a părăsit, Ilie nu-și mai face prieteni adevărați între sătenii care se ridică acum și își pierde cu totul strălucirea și prestanța. Romanul sfârșește în mod semnificativ cu moartea personajului, a cărui îmbătrânire și însingurare este descrisă în volumul II al romanului, care este sub raport tematic chiar mai bogat ca cel dintâi. De aceea, el trebuie recomandat pentru lectură. Astfel se va

urmări declinul protagonistului care nu-și mai păstrează rolul de lider de opinie, fără de care altădată nu începeau în Poiana lui Iocan discuțiile presărate cu ironii despre viața politică a țării, așa cum aceasta era prezentată în presa momentului. Politica devine obiectul unei inedite „comedii verbale”, prin care autorul ilustrează radicalizarea conștiinței țărănești. În anii socialismului din Siliștea Gumești, o adevărată imago-mundi a prozei autorului, pe care o reia în „Marele singuratic” și în „Delirul”, dispăruse acel „Areopag” al înțelepților satului, sfat la care Ilie se prezenta numai dacă înțelegea că are cu cine discuta. El a trăit drama paternității ultragiutate, suferința lui fiind mai ales una morală, nu doar materială. Cea mai gravă pierdere este cea a liniștii superioare cu care el privea lumea ca pe un spectacol. De aceea Moromete a fost socotit de critica literară un Esop al spațiului balcanic dunărean. Spre finele vieții sale, ieșit în ploaie, Ilie se adresează lui Bâznaie, reproșându-i într-un monolog semnificativ inconștiența cu care afirmase că țărănimea este o clasă socială condamnată de istorie. Ultimele cuvinte rostite doctorului și reținute de Ilinca, fiica lui, au fost: „eu totdeauna am dus o viață independentă!” El întruchipează tema centrală a romanului, cea a independenței morale a omului care înfruntă fatalitatea istoriei, acum când satul de tip tradițional arhaic intră într-un proces alert de destrămare și de restructurare. Ilie nu acceptă să fie socotit „ultimul țăran al istoriei”, iar idealul său era cu totul deosebit de cel al lui Ion, cumularul de pământuri din capodopera lui Liviu Rebreanu cu titlu omolog. Motivul obținerii pământului figurează în romanul „Moromeții”, dar numai ca temă secundară, prin conflictul dintre Bircă și Bălosu, tatăl Polinei. Nu trebuie omis faptul că M. Preda a valorificat tehnica amplificării unui portret, urmărind metamorfozele biologice și spirituale ale personajului principal, căruia de-a lungul romanului i-a trasat alte noi tușe de culoare. Ilie este individualizat prin nervul replicii, adesea polemice, iar viziunea autorului este una scenică. Sub raport stilistic, se valorifică novator stilul indirect liber. Așadar, Ilie este întruchiparea unei anumite lentile prin care este privită existența, pe care de la M. Preda o putem numi „moromețianism”. Acesta este definit ca o capacitate de a privi cu înfiorare transcendentă realitatea socială, cu datele ei pragmatice, disprețuite în numele unei inteligențe și a unei superiorități a imaginației. Demonstrația autorului este tocmai aceea a amendării moromețianismului ca anacronic în calea tăvălugului istoriei

Alexandru BRAȘOVEAN: Ce teme credeți că vor mai fi cuprinse în programa examenului de bacalaureat?

Anca SÎRGHIE: Pentru că Marin Preda a fost un mare creator de oameni, tipologia sa fiind una cu totul inedită, se poate aborda și un alt personaj, Nicolae, mezinul familiei Moromete. Analistul cel mai talentat și

intuitiv al prozei românești contemporane, M. Preda are intuiția notației de detaliu, exploatată atunci când îi trasează mezinului familiei traiectoria de la băiatul chinuit de Bisica, oaia năvălășă, și până la ipostaza activistului de partid, care a fost nevoit să devină. Pentru examen se cere reflectat și asupra unei formulări ca aceasta: „Prezintă construcția subiectului unui roman de M. Preda, prin referire la: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale.” Ritmul inegal al acțiunii, care debutează liniștit, așa cum suntem anunțați, de altfel, în incipit, ca numai spre finalul primului volum să devină mai alert și mai consistent evenimential, susține conflictul central produs între aparența și esența timpului istoric. În demonstrația ideii că „timpul nu mai avea răbdare cu oamenii” se cere oprit la câteva episoade semnificative, cum este discuția din debut între Ilie și Bălosu, care dorea să-i cumpere salcâmul, apoi tăierea aceluia arbore cu valoare simbolică nu numai pentru întreaga comunitate rurală ci și pentru subrezirea gospodăriei țăranului mijlocăș, amenințate de datoriile contractate la bănci și de conflictele lăuntrice ale familiei. Dintr-o consemnare a vieții rurale imperturbabile, cum părea romanul la început, Moromeții devine oglinda unui seism care zguduie din temelii satul, în care noua eră comunistă a răsturnat vechile temelii, a aruncat la periferie pe gospodarii de frunte, spre a fi înlocuiți de oamenii de la margini, cei ce fuseseră disprețuiți pentru nepriceperea și sărăcia lor. Scenele de intensă mișcare dramatică se proiectează cu încetinitorul în volumul II, unde configurația umană a satului este schimbată acum când primarii au fost înlocuiți de către celula de partid comunist instalată, iar Nicolae reapare în Siliștea Gumești ca instructor al comitetului raional de partid comunist din Pălămida. Aria de cuprindere este panoramică. Munca de lămurire se duce de către comuniști printre țăranii, cărora li se cere să înțeleagă rostul cotelor puse pe produsele agrare, al arestării chiaburilor, dușmanii poporului etc. Veridicitatea imaginii satului românesc contemporan, creată de Marin Preda, nu are precedent și nici concurent în proza noastră națională. Privite dur, cu o anumită brutalitate de către scriitor, imperativele istoriei în perioada stalinismului comunist strivesc voința și idealurile țăranului român conservator, iar moartea lui Ilie din final este una simbolică pentru experiența donquijotismului închiderii într-o credință, cea în rezistența formulei sale de viață. Iată de ce Ovid Crohmălniceanu definea Moromeții ca „romanul destrămării unui mit.” Este vorba nu numai de o carte dramatică, ci și de una polemică și problematizantă. În comparație cu Ion Creangă sau Mihail Sadoveanu, la care satul arhaic era senin, Marin Preda a prezentat dinamic o comunitate rurală cuprinsă de un proces ireversibil.

ÎN CĂUTAREA LUI PAUL ALEP

Sandrino GAVRILOAIA

Continuare din numărul trecut

Revenind la Antim Ivireanul, trebuie spus că acesta își va continua misiunea tipografică și după ce va fi ales mitropolit al Ungrovlahiei (1708). Dar preponderente vor fi de-acum edițiile în limba română. Cele peste 60 de titluri apărute din osârdia Ivireanului, dar și cu generozitatea domnitorului Brâncoveanu, ilustrează o epocă de înflorire a tiparului de la noi și, implicit, din Răsăritul Europei. Cărțile sale apărute în greacă și arabă se vor răspândi în întregul Orient Ortodox, spre uzanța patriarhiilor din Constantinopole, Antiohia, Ierusalim și Alexandria. Pentru meritele sale, Antim Ivireanul, cel care va deveni Sfânt mucenic al Bisericii Ortodoxe Române, a fost extrem de apreciat de cărturarii vremii și de Constantin Vodă Brâncoveanu, un alt mare martir și Sfânt al credinței noastre. În 1992, Sinodul Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca Antim Ivireanul, mitropolit al Ungrovlahiei, să fie trecut în rândul sfinților ca Ierarh-mucenic, fiind prăznuit pe 27 septembrie. În 1716, Antim a fost ucis de turci din porunca primului domnitor fanariot al Munteniei, Nicolae Mavrocordat. Odată cu uciderea lui Antim Ivireanul se sfârșea o epocă de mare prosperitate și înflorire culturală în principatele dunărene, perioadă condiționată de domniile voievozilor Matei Basarab, Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino, Dimitrie Cantemir și Constantin Brâncoveanu. Iar strălucirea și faima acestei epoci s-a oglindit și în lumea levantină, după cum dovedește consemnarea unui contemporan al voievodului-martir Constantin Basarab Brâncoveanul, patriarhul Atanasie al IV-lea Dabbas... În țările române s-a tipărit literatură creștină de limba arabă pentru uzul preoților, teologilor și credincioșilor din Orientul Apropiat. În secolul al XVIII-lea, tipografiile din Iași și București dau numeroase titluri de cărți liturgice imprimate cu caractere arabe. Domnitorul Constantin Mavrocordat a înființat și, evident, finanțat o tipografie arabă la Iași, instalată în cadrul Mănăstirii Sf. Sava, la care au ucenicit doi meșteri ortodocși arabi din Alep.

*

În căutarea a ceea ce ne aseamănă și ne leagă pe

noi, românii, de sirieni și arabi, să revenim în orașul-alb, Alep, după apusul soarelui, când poveștile din 1001 de nopți par să prindă viață și un alt înțeles. Numeroasele moschei și madrasse, pădurea de minarete grațioase și fascinantul iluminat fosforescent, cu irizații de smarald, conferă orașului o atmosferă covârșitor islamică, mai ales la ceasul tainic al rugăciunii de seară, când tânguirile muezinilor acoperă freamătul cotidian. Dar, în mod oarecum uimitor pentru noi, cei de astăzi, în aceste locuri a pulsă un centru al creștinismului răsăritean, iar urmele lui se mai pot încă desluși. Și aici există o zonă creștină, precum este cartierul Bab Touma din Damasc. La Alep, sunt trei districte creștine: Al Djadideh, Al Salibeh și Al Tadribeh, toate fiind situate în partea nordică, extra-muros, a vechii cetăți. Începând cu secolul al XVII-lea, în acest perimetru s-a concentrat burghezia creștină a orașului, îmbogățită în urma comerțului cu Europa. În Alepul veacurilor trecute, marele emporiu al Levantului otoman, influența occidentală a negustorilor și misionarilor catolici era ponderată de puternica înrăurire a ortodocșilor melkiți. Câteva reședințe ale neguțătorilor creștini s-au păstrat până în zilele noastre. Edificiile, de un mare lux și rafinament, datează din veacurile 17 și 18. Pentru a vizita casele tradiționale alepiene, cum ar fi reședințele Dallal, Ghazaleh și Sayegh, este nevoie de un ghid experimentat sau, cel puțin, de un cicerone destoinic.

Ortodoxia arabă a cunoscut două mari școli de iconari, cea din Ierusalim și cea de Alep. Unele dintre cele mai valoroase icoane ale Răsăritului, care fac parte din patrimoniul cultural sirian și, implicit, mondial, au fost pictate de meșterii din Alep. Se pare că prima scriere arabă din lume, descinzând direct din siriacă, provine din mediul creștin alepian. Sau, cel puțin, așa par să indice inscripțiile unei biserici descoperite în vecinătatea acestui oraș levantin. Situată în apropiere de Marea Moschee a Ommayyazilor din Alep, Madrassa Al Hallawiya[42] a păstrat, în interioarele sale, coloane și capiteluri bizantine, frumos dăltuite în marmură. Printre frunzele de acanthus, surprinse în bătaia vântului (decorație specifică capitелurilor bizantine) se deslușește lesne semnul crucii, o cruce cu brațele egale, rafinat dăltuită în piatră. Aici s-ar fi aflat, de fapt, bazilica construită, conform tradiției, de Sfânta Elena, → Continuare în pag. 32





POEZII

Daniel
JUVERDEANU

Umbra

*Cocoțat în copacul în care
mă refugiam, ori de câte ori
la megafon se anunțau dezastre,*

*am auzit un vuiet îngrozitor
și am văzut cum o mulțime de oameni,
scăldată într-o mare de umbre,*

*s-a năpustit, asemeni
unui val stârnit de furtună,
dinspre răsărit spre apus*

*în fața fiecărui om alergă umbra lui.
din cauza haosului iscat,
umbrele erau călcate în picioare*

*și se văicăreau ca niște motani în
călduri,
iar oamenii țipau din rărunchi,
însă nimeni nu știa de ce.*

*De frică, mi-am încolăcit mâinile
de creanga cea mai groasă
și am închis ochii...*

*Când i-am deschis, m-am trezit
în mijlocul unei câmpii pustiite,
întru-un copac desfrunzit, fără umbră.*

În gara cu-o fântână veche

*În gara cu-o fântână veche,
cum numai în albume poți să vezi,
o gară mică, prăfuită,
pierdută în câmpia fără margini,
un tren venit din alte vremuri,
trăgând din greu sub soarele deșertic*

*a pufăit adânc și s-a oprit...
trei călători, cu tine patru,
au coborât grăbiți din cele trei
vagoane*

*și s-au trudit s-ajungă la fântână
sperând să-și ostoiască setea,
în spatele fântânii, pe o bancă,
ascuns în umbra unui biet salcâm,
eu așteptam perplex un semn, să aflu
de am sau nu să urc în acel tren,
după ce și-au potolit setea
și răcorit frunțile
călătorii au urcat sprinteni în trenul
care,*

*fără vreo veste, a pornit de îndată
din compartimentul din mijloc al
primului vagon*

*m-ai privit zâmbind și mi-ai spus,
fluturându-ți mâna peste geam :
la revedere !*

Soarele alb

*Peste câmpia uscată, cu gust de
țărână,
un soare alb, gigantic glob arzător,
a acoperit aproape tot cerul,
răpus de căldura toridă
vântul s-a ascuns nicăieri,
din pământul zbârcit
ca o scoarță bătrână
valuri de aer fierbinte
încet se ridică.*

*Aș vrea să merg mai departe,
dar simt că nu pot,
m-așez în genunchi...*

*o plită încinsă îmi pare pământul,
mă scald în țărână și văd
cum prin vâlul de praf și dogoare
o ușă din lemn, închisă în toc,
îmi apare*

*Voi putea s-o deschid ?!
O fi mai răcoare ?!*



→ Continuare din pag. 31

mama Sfântului Împărat Constantin. La intrarea în lăcașul musulman actual, se află o altă amintire de sorginte creștină: treptele din marmură albă sunt realizate din lespezile ce împodobeau vechea biserică, cu inscripții în limba greacă și cruci bizantine, încă bine conservate. În Siria, ca mai peste tot în Levant, astfel de toleranțe și amestecuri (practice) de simboluri și însemne religioase sunt frecvente. Mai ales atunci când clericii și credincioșii musulmani pot călca peste aceste vestigii. Și pentru că am pomenit de marea moschee din Alep, ar mai trebui adăugat faptul că lăcașul musulman ctitorit de califul ommayyad Suleiman este important din punct de vedere spiritual și pentru noi, creștinii. Potrivit tradiției, aici se află mormântul Profetului Zaharia, venerat deopotrivă de musulmani și de creștini. Mormântul sacru este încastrat în peretele orientat spre Mecca. Femeile se roagă în partea stângă, iar bărbații în dreapta. Sanctuarul este aureolat de o lumină permanentă, fosforescentă, de nuanța

smaraldului. Prin urmare, Marea Moschee a Ommayyazilor este numită și Moscheea lui Zaharia.

Strălucit monument medieval al artei militare și strategice arabe, Citadela din Alep străjuiește și delimitează chiar inima acestui oraș tainic, consemnat și în cele povești ale celor 1001 de noți. Una dintre atracțiile citadelei de pe colină este Moscheea lui Abraham, cunoscută și ca Moscheea cea Mică. În itinerariul său, de la cetatea Urului către Țara Sfântă, Abraham, părintele celor trei mari religii monoteiste ale lumii, ar fi poposit și pe meleagurile alepiene. Pe înălțimea unde este construită fortăreața medievală, fostă acropolă antică, Patriarhul și-a muls vitele și a oferit localnicilor laptele proaspăt muls, dar acel lapte nu se termina niciodată. De aici ar proveni și numele orașului, căci, în limba arabă, halab înseamnă și „lapte”. Inițial, Moscheea Ibrahim (Abraham) a fost o biserică bizantină ridicată chiar pe locul unde, potrivit legendei,

Abraham și-ar fi muls vaca fermecată...

PATRICK WHITE - SCRIITOR AUSTRALIAN LAUREAT AL PREMIULUI NOBEL PENTRU LITERATURĂ ÎN 1973



Daniel IONIȚĂ

Patrick White, romancier, (28 mai 1912 - 30 septembrie 1990) este primul și, până acum, singurul australian căruia să-i fie acordat premiul Nobel pentru Literatură (1973). Motivația Academiei Suedeze raportează că: „White prezintă o scriere epică și o narațiune psihologică farsciantă, introducând un nou continent în literatură”. Volumul care i-a adus faima este „Copacul Omului” (The Tree of Man) o lucrare epică la scară largă, un raport psihologic de mare discernământ a unei părți a dezvoltării sociale australiene sub forma povestirii conviețuirii a doua personaje care luptă cu dificultăți externe și interne. Cadrul este unul de pionierat conventional, dar cu nuanțe și asociații filozofice, existențiale, biblice.

Personajul principal din „Copacul Omului”, Stan, este unul din tipicii căutători ai adevărului din scrierile lui White, căutările lui fiind contrastate cu atitudinea convențională a lui Amy, soția lui. Stan acceptă și respectă tainele soției sale, însă ea nu le poate accepta pe ale lui.

„Doi oameni nu se pierd unul de altul exact în același moment, pentru că dacă ar fi așa, s-ar regăsi și ar fi salvați. Nu e chiar atât de simplu.”

Povestirea, așezată în contextul dificultăților climei australiene (cu secete, focuri, inundații) se ocupă în principal cu drama psihologică a dorinței lui Stan de a înțelege țelurile lui Dumnezeu, „care sunt descoperite babelor, călugărițelor și idioților”. În anumite momente, cruciale, atinge, fie și doar mistic și tranzient, divinitatea: „Și peștera de foc era enormă, ca un labirint, care era acolo ca să-l primească pe om. El se lărgea și se împătea în ramuri ca un copac, se umplea de flăcări, creștea în intensitate, și apoi se stingea deodată în mici norișori de fun și gânduri obosite.”

Un alt aspect al efectului psihologic pe care interiorul Australiei în poate avea - este descris în Voss, roman în care un explorator fanatic al interiorului neiertător al Australiei (personaj modelat după exploratorul german Ludwig Leichardt) își trăiește aventura existențială și își găsește sfârșitul.

„Și-a dat seama el însuși, că era mereu teribil de înspăimântat, chiar atunci când se găsea în culmea puterilor lui divine, un Dumnezeu slab așezat pe un tron care scârțâia din toate încheieturile, temându-se să deschidă scrisori, să ia decizii, temându-se de cunoștința instinctivă a asinilor, sau

de ochii nevinovați ai oamenilor buni, de natura elastică a pasiunii, chiar de devoțiunea ce o primea de la unii oameni, și de la o femeie, și de la câini.”

Voss este un studiu intens al caracterului personajului juxtapoziționat cu sălbăticia fascinantă australiană - și raportat pas cu pas la ea. Dar și a relației fracurate dintre un străin (Voss) care pricepe misterul acestei sălbăticii, și localnicii care n-o înțeleg decât superficial:

„Voss era în stare mereu, dacă era necesar, să nu înțeleagă nimic. Dar rănilile îl făceau să tresară, în special în aerul sărat. Zâmbea și își înșuruba ochii la marele spectacol al luminii și apei. Unora le era milă de el. Unii îl disprețuiau pentru că arăta ciudat, ca un străin. Voss și-a dat seama, trepidând de mânie, că nimeni nu ere conștient de puterea lui. Oamenii mediocri, animalii, nu ghicesc niciodată cât de puternice sunt stânca sau focul, până în ultima clipă, când aceste elemente-i reduce la nimic. Acesta, cel mai pal și mai transparent dintre cuvinte, este cel mai aproape de a fi complet.”

White este primul scriitor de talie mondială dăruind continentului australian o voce autentică, cu valențe universale - literatura sa contribuind - atât ideatic cât și artistic - la dezvoltarea literaturii universale.

Opera lui Patrick White este plină de aforisme care au devenit „agenți independenți”, cunoscuți fără a face referire la operele lui:

„Cred că este imposibil de explicat credința. Este ca și cum ai vrea să explici efectul aerului, doar prin separarea lui în elemente constitutive pe care să le etichetezi științific. Trebuie să-l respiri ca să-l înțelegi.”

„Luciditatea nu este o boală permanentă. Te vindeci de ea.”

„Nu există ceva care să poată fi mai inuman decât o ființă umană.”

„Ca să te poți re-crea, e nevoie ca mai întâi să te distrugi.”

„Misterul vieții nu este rezolvat de success, care este un țel în sine, ci de eșec, de luptă, de devenire.”

„Poezia rezistă pretețiilor false ale cercetării academice, după cum religia se evaporă ca un abur când vine în contact cu dogma.”

Ca mai toți scriitorii de la antipozi (fie ei din Australia sau Noua Zeelandă) White, ca om, era un realist cu picioarele pe pământ - antipozii nu permit artiștilor să-și dea aere, să se considere „speciali”, să fie tratați ca staruri, să li se facă temenele. Iată, în propriile cuvinte, descrierea originilor lui:

„M-am născut pe 28 mai 1912 la Knitsbridge, Londra, din părinți australieni - Victor White, 42 de ani și Ruth Withycombe, zece ani mai tânără. La vârsta de șase luni, părinții mei s-au reîntors în Australia, deoarece mama nu-și suferea prea numeroasele cumnate trăind cu ele pe aceeași proprietate. Familiile din partea ambilor părinți au fost la origine fermieri, dar nu bogați. Străbunicul meu White a emigrat în Australia, statul New South Wales, în 1826, și a primit un teren agricol în Upper Hunter Valley (la nord de Sydney). Niciunul din strămoșii mei nu sunt memorabili, deși există o legendă fascinantă cum că cineva din clanul mamei, Whitycombe, ar fi fost bufonul de curte al regelui Edward II.”

Înconjurul lumii înainte de periplul lui Magellan II



Mircea DECIU

**Periplul navigatorului
valah-pelasg Aethicus
Donares.**

Călătorul din Histria, Aethicus Donares, întreprinde călătoria lui în jurul lumii cunoscute azi în totalitatea ei, asemenea lui Magellan, 1057 de ani mai târziu. Așadar, el nu străbate numai oicumena anticilor, ci străbate lumea cunoscută azi, dar navighează cu mijloacele de atunci. Foarte probabil se folosiseră de o navă tip galeră, cu un rând de rame care dispunea și de o velă, deci avea și autonomie în deplasare, îngăduind și odihna echipajului. Un membru al echipajului ar fi mânuit permanent cârma navei, o vâslă amplasată la pupa navei. Navigația în acea epocă nu dispunea de instrumentele de mai târziu, dezvoltate în secolele XV-XVI. Ea dispunea de reperele antice, navigația după astre și poziția Soarelui pe cer, alături de abilitatea de a urmări vecinătatea țărmurilor, evidențiată și de prezența păsărilor acvatice sau a formațiunilor noroase. În caz de furtună căpitanii navelor aveau aceleași priorități din vremea de azi, evitarea cu ori ce preț a expunerii navei în fața valurilor uriașe dinspre babord ori tribord. Deci în astfel de împrejurări nava schimba direcția până trecea stihia, apoi urmarea itinerariul său de marș.

De menționat că această călătorie s-a desfășurat în perioada post-romană (anii 400-750 d.H.) după nomenclatura climatologică. Această perioadă este caracterizată de temperaturi moderate. În Asia Centrală climatul continental conduce la aridizarea unor întinse suprafețe ceea ce face să apară migrațiile hunilor, alanilor și goților. Comparativ cu perioada anterioară, romană târzie (200-400 d.H.), definită prin tendința de încălzire puternică și o creștere a nivelului eustatic.

Aethicus Donares provenea de pe pământurile

Dobrogei de azi, cunoscută în vechime drept Scythia Minor, o provincie a Imperiului Roman, atunci Imperiul Roman de Răsărit. Locuitorii denuneau altfel regiunea, ei o cunoșteau ca Dunogetia. Probabil un toponim dinainte de vremurile marelui Burebista. Comandantul expediției provenea dintr-o elită locală de sacerdoți ai cultului zalmoxian, fiind un erudit și un înțiat în această credință despre care astăzi se știe foarte puțin. Mai precis, extrem de puțin, dacă vorbim de un înaintaș al nostru. Noi românii având obligația să ne cunoaștem, mult mai mult decât știu alții despre noi, căci Aethicus Donares era un valah-pelasg, adică un român al acelor vremuri.

Acel secol V (e.n.) nu este nici pe departe atât de întunecat cum îl percepem noi azi ori ne spun <istoricii consacrați>. Profesorul I. Pachia-Tatomirescu dezvăluie un șir de personalități care au trăit în acest secol al generației de aur provenind din acel spațiu al Daciei lui Burebista și Regalian. Mulți au fost ierarhi ai creștinismului trăitori în spațiul moesico-pontic și amintim aici doar pe episcopul Niceta Remesianul și pe Ioan Cassian care au fost sanctificați.

Dar acest secol, deși luminat prin viețile acestor sfinți, este greu încercat prin invazia hunilor lui Attila (433-453 d. H.). Generalul Aetius, în slujba Imperiului Roman de apus, născut și format ca războinic-nemuritor la Durostor în Scythia Minor, pune capăt agresiunii împotriva Europei în Câmpiile Catalaunice (I.Pachia-Tatomirescu). Curând Attila moare la un festin, probabil din cauza lăcomiei sau chiar de mâna vreuneia dintre soții. Urmarea este implozia imperiului hunilor. Neamurile hunice se retrag în stepa pontică sau chiar mai adânc în Eurasia. De acolo vor ieși mai târziu hunii-cutriguri și avarii, dar hunii dispar din istorie definitiv.

Aethicus Donares este însoțit de un echipaj din o sută de oameni de elită, cavaleri-zalmoxieni. Ei sunt la fel cu conducătorul lor, niște inițiați dar aflați la stadiul de discipoli, conștienți că desăvârșesc o misiune sacră. Sunt menționați doi dintre însoțitori, poate adjuncții căpitanului, Aureliu și Arbocrate. I.Pachia-Tatomirescu urmărește acest cult inițiat până în vechime și face lumină asupra lui, eliminând confuziile stârnite de explicațiile date de istorici. Cavalerii traci ori cavalerii danubieni reprezintă manifestarea unui cult zalmoxian străvechi, probabil încurajat și pe teritoriile aflate în stăpânirea romană. La fel cu adorarea lui Mithra. Cultul inițiat pleacă din aria daco-moesică și ajunge până în Asia Mică, mult amplificat sub împărații cu origini getice. Așa cum remarcă I.Pachia-Tatomirescu primele lor consemnări merg la Analele lui Suppiluliuma din 1380 (î.H.), când un sol zalmoxian, om-zeu, un teșub

Zalmas, însoțit de o sută de discipoli vin să readucă cetatea Amqua sub ascultarea regelui hitit.

Așadar periplul lui Aethicus Donares reprezintă o misiune sacră a cavalerilor zalmoxieni și se desfășoară după niște constrângeri impuse de cult. Dacă urmărim pe harta lumii parcursul călătoriei vom remarca faptul că urmează linia țărmurilor și are întotdeauna în dreapta uscatul. Așa au navigat și în vechime fenicienii și apoi grecii lui Pytheas, care a ajuns în extremitatea lumii cunoscute, Ultima Thule. Toți s-au întors aproximativ pe căile de unde au venit. În cazul navigatorului dac-valah-pelasg el se întoarce la Histria natală după ce înconjoară lumea în întregul ei. Itinerariul planetar este o spirală și urmărirea lui pleacă de la o convingere zalmoxiană.

Călătoria începe în 21 martie 461 (d.H.) când părăsește portul Histria (în prezent golful s-a transformat într-o lagună salmastră, Lacul Razelm, iar cetatea și-a pierdut calitatea de port și de dată din acele vremuri). Sunt străbătute ape cunoscute și bătute de cei vechi, Marea Thracică (Marea Egee) și Hellespontul (Marmara). Este străbătută Mediterana până la strâmtoarea Gibraltar, fiind studiate și analizate detaliile privind țărmurile. Dincolo de strâmtoare urmează coasta hispanică, dar nu intră în Marea Mânecii și ocolește Irlanda și Britania pe la vest, confirmându-se unei cerințe de a avea în dreapta lanțul de insule, adică uscatul. Intră în Marea Nordului și descrie Insulele Orcade (Orkney). Ajunge aici, în insula Orcada mare, și în toamna anului 461 și instalează o tabără, realizând prospecțiuni în căutare de metale neferoase și de pietre nestemate. Chiar extrag cupru și zinc pentru obținerea alamei. La nord de arhipelagul Oracadelor, ele întâlnește un alt grup de insule pe care le numește Insulele Baetoritae (Insulele Shetland). Ele sunt numite așa datorită specificului lor, teritoriul fiind arid cu aspect bătorit. Din informațiile localnicilor află că la vest sunt alte insule caracterizate de faleze înalte, inaccesibile și răpoase. Abordate de Aethicus Donares și echipajul său constată că sunt populate de un neam harnic și cunoscător al căilor marine. Insulele sunt denumite Rifaricae datorită aspectului lor răpos și înalt. Se vor numi ulterior insulele Faroe. Aici debarcă și efectuează prospecțiuni descoperind metale rare (aur, argint) și pietre prețioase. Localnicii sunt oameni îndrăzneți și stăpânesc meșteșugurile având credința în nemurire, asemenea navigatorilor-oaspeți. Liniștea lor este tulburată periodic de <oamenii cu măști de tauri> pe care sunt nevoiți să-i înfrunte, probabil pirații scandinavi. De remarcat că nu se face nicio referire la teritoriul din nordul atlantic numit atât de misterios, Ultima Thule, care a circulat mai mult în imaginarul anticilor odată cu

expediția lui Pytheas. Aethicus Donares și discipolii săi cu siguranță aflaseră din scrierile din cetatea Histria despre acest pământ fabulos. Însă, foarte posibil, nu au considerat scrierile lui Pytheas în totalitate demne de încredere, așa cum le-au socotit și alți greci care au evaluat aceste mențiuni.

Navigația spre insula din nord se face după după detalii culese de la autohtonii de pe insulele Rifaricae. La cinci ani acostau corăbii care țineau apoi drumul spre vest, angajând mai întâi din Faroe cunoscători ai drumurilor spre ape. Se spunea că semeni de-ai lor găsiseră spre apus o insula unde se statorniciseră și le mergea bine. Atlanticul de nord avea dificultăți sporite și numai cei ce-l străbăteau îi puteau anticipa toanele. Astfel în primăvara anului 462 (d.H.), Aeticus Donares și echipajul de cavaleri zalmoxieni pleacă spre acest pământ. Străbat 420 km spre apus și întâlnesc un pământ cu golfuri și fiorduri, dar și munți acoperiți cu gheață, insula Islanda. Aici găsesc ape termale și gheizere. Insula este locuită de oameni care se îndeletnicesc cu pescuitul. Apele Atlanticului de nord sunt bogate în pește, care este hrana de bază a locuitorilor. Alături de pește este pescuit un soi de raci de mari dimensiuni.

Deci acest pământ era locuit mult înainte de venirea scandinavilor menționați mai târziu. Așa cum apare din călătoria lui Aethicus Donares oameni plecați din Orcade sau din Shetland ori chiar de pe continent, navigau la cinci ani atunci când erau constrânși de împrejurări să-și caute acolo un nou cămin.

Călătorii valahi-pelasgi denumesc insula Riakeon, poate de la specia de raci locală sau chiar de la forma golfului unde acostaseră, amintind de cleștii unui crustaceu. Toponimul ales conține radicalul, riake, folosit de pelasgo-valahi, forma veche a cuvântului românesc rac. Această denumire s-a transmis chiar și după colonizarea scandinavă a insulei, păstrată într-o formă alterată în toponimele de azi Reykjavik sau Reykjanesta (I.Pachia-Tatomirescu). Popasul pe această insulă l-a ajutat pe navigatorul valah-pelasg să culeagă alte detalii despre itinerariul spre vest. Probabil dinamica fluxului marin și laolaltă cu alte semne percepute de navigatorii din vechime îi încredințează să-și continue drumul spre apus către alt pământ.

Va urma



SANIA AURIE



Gabriel MIHALACHE

Perioada de după război, a devenit mai liniștită, mai calmă, aducând cu ea, noi perspective vieții, noi speranțe pentru tinerii satului. Fiecare se gândea la viitorul lui, la familia lui, la un destin mai bun, lăsând în urmă un trecut sumbru, dureros. Societatea se schimba destul de rapid, având o altă politică, o altă abordare față de cetățenii țării. Diferențele de clasă începeau să dispară treptat, dar sigur.

*

Eu eram la liceu și peste programa școlară, citeam cu satisfacție maximă, literatură rusă. Eram încântat de acești giganti ai literaturii universale. Începea colectivizarea. Eu priveam cu ochi buni această nouă politică socialistă, pe când tata, era speriat de moarte. Abia cumpăraseră un pogon de pământ în Luncă, pe care dăduse o pereche de boi tineri, și cinci duble de porumb. Era foarte scump pământul atunci, căci acesta era singura avere și singura sursă de trai, pentru niște oameni săraci, nu numai din cauza cele două războaie mondiale, cât mai ales, din cauza lipsurilor economice prin care trecea țara noastră dragă. Acum plătind și datorii de război, cu toate că am fost o țară care a câștigat războiul, cu prețul a sute de mii de suflete tinere, de bărbați eroi... - Cum să îmi dau pământul la Colectiv, așa de bună voie, așa pe de pomană? Cum? Toată viața am muncit pe brânci, ca să vă las fiecăruia, câte un petic de pământ și acum să-l dau așa?, zise tata vădit descumpănit și foarte trist. Mi s-a făcut o milă de el, de moarte. -Tată, noi așteptăm un nou pământ, noi așteptăm să trăim o nouă viață acolo. Fără chinuri, fără suferințe, fără războaie, fără moarte... nu asta învățăm noi din Evanghelie? Nu asta credem? Nu asta așteptăm? Tata coborî privirea în pământ și murmură ceva de neînțeles, ștergându-și nasul umerilor, cu dosul mânelor. Am tăcut amândoi destulă vreme... Îngândurați, și frământați de prea multe întrebări din care, mai toate, fără răspunsuri... Sunt lucruri pe care crezi că le știi, dar de fapt, nu le știi. Nu poți argumenta logic, nu poți explica științific, nu poți dovedi nici psihologic și nici măcar teologic. Unii spun, că nu deții toate datele, toate informațiile, iar alții, că omul este limitat în această privință și nu are capacitatea de a

înțelege și a explica totul. Dar, dacă ai deține toată informația, ai putea să explici totul? Ai putea să prevezi viitorul? Sau măcar o boală, sau o nenorocire, sau moartea? Să intuiești parcursul unei vieți cu de-amănuntul și apoi, finalitatea sa? Ai putea?

„După aceea era un praznic al iudeilor; și Isus S-a suit la Ierusalim. În Ierusalim, lângă Poarta Oilor, este o scăldătoare, numită în evreiește Betesda, care are cinci pridvoare. În pridvoarele acestea zăceau o mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați, care așteptau mișcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora, din când în când, în scăldătoare și tulbura apa. Și cel dintâi care se cobora în ea, după tulburarea apei, se făcea sănătos, orice boală ar fi avut. Acolo se afla un om bolnav de treizeci și opt de ani. Iisus, când l-a văzut zăcând și fiindcă știa că este bolnav de multă vreme, i-a zis: „Vrei să te faci sănătos?” „Doamne”, l-a răspuns bolnavul, „n-am pe nimeni să mă bage în scăldătoare când se tulbură apa și, până să mă duc eu, se coboară altul înaintea mea.” „Scoală-te”, i-a zis Iisus, „ridică-ți patul și umblă.” Îndată omul acela s-a făcut sănătos, și-a luat patul și umblă”: ne citi din Evanghelie, nenea Nicu, cu un glas apăsător și cu un ton modulată, destul de misterios.

- Ce zici Benone, privindu-mă de aproape, drept în față, parcă ignorându-i pe ceilalți din jur, povestea asta este adevărată? Dacă este adevărat faptul că, în scăldătoare își aflau vindecare orice bolnav, indiferent de ce boală suferea, de ce zăceau acolo, de ani de zile, o mulțime de bolnavi? De ce nu venea îngerul mai des, ca să tulbure apa? Lui Dumnezeu nu-i este milă de acești suferinzi? De ce Marele Preot nu aducea cădelnița cu tămâie din altar și să se roage la Dumnezeu pentru ca acești bolnavi ca să fie vindecați? Și... trebuia ca cineva să-L roage pe Dumnezeu ca să o facă? Sau... poate un om să-L determine pe Dumnezeu să facă ceva, chiar dacă acel lucru nu este în planul Său? De ce, din această „o mulțime de bolnavi”, Iisus a vindecat doar unul, când pridvoarele erau pline ochi, cu muribunzi? Nu zeci, nu sute, poate mii de bolnavi... o mulțime, zice Scriptura....

Am rămas mut, cu ochii ațintiți spre undeva departe, la acele pridvoare de lângă scăldătoare, la mulțimea aceea de bolnavi, stând pe jos sau pe rogojini sau pe paturi improvizate, în funcție de boală, sau care cum apuca un loc mai aproape de apă... Minute de liniște dureroasă, plumburie, ore cu priviri ațintite numai către luciul apei, zile și apoi ani de așteptare, când niciun foșnet de val sau vânt, sau fâlfâit de aripi, să se fi auzit pe suprafața apei, ca să o tulbure. Măcar puțin. Măcar o licărire de speranță... Nimic. Apa rămânea în continuare încremenită, ca o oglindă de cristal, rece. Parcă înghețase.

Gemetele bolnavilor se amestecau haotic între ele,

ca o prevestire de moarte sigură. Mi se opri în minte, ca un fior rece, vocea stinsă a celui slăbănog, de 38 de ani, o voce blândă, ca rugăciunea unei mame, la căpătâiul copilului său muribund. Poate ultima...

„N-am pe nimeni”. Să fii paralizat, să suferi cumplit de atâtea ani și să nu ai pe nimeni... iată adevărata dramă umană!... *N-am pe nimeni care să mă ajute... N-am pe nimeni...* și dintr-o dată, lângă el a apărut un om care i-a zis : *vrei să te faci sănătos?* – Da, vreau! și omul s-a făcut sănătos, de îndată. În clipa aceea Iisus s-a făcut nevăzut, fără să mai vindece pe nimeni altcineva. Măcar încă unul... Ce priveliște dezolantă! De ce așa? Doar unul din *o mulțime*?

- Ce ai Bonică? De ce plângi? zise tata , ținându-mă strâns de braț. - N-am nimic!

Mă gândeam și eu așa la suferință, la deznădejde, la speranță sau la lipsa ei...

- Nu știu unchiule să răspund la toate întrebările, dar se pare, că această scâldătoare, seamănă leit cu o icoană făcătoare de minuni, care plânge cu lacrimi de sânge și care strânge în preajma ei, o mulțime de pelerini, o mulțime de credincioși. Fiecare așteaptă cu înfrigurare și smerenie, să se facă și pentru el o minune. *Să coboare un înger să tulbure apa!* dar nimic... Absolut nimic nu se întâmplă. Oamenii se întorc acasă spășiți, crezând că vina este a lor și numai a lor. Nu au avut atâtea credință, cât să... și d-aia n-a venit îngerul... Altă dată... poate... dacă va mai apuca acest *altă dată*.

Iisus putea să-i vindece pe toți, de îndată. Sigur că putea. Nu știu de ce nu a făcut-o... Eu aș fi făcut-o, dacă aveam această putere... zisei eu precipitat.

- Adică, tu ești mai bun decât Dumnezeu?, zise nenea Nicu vădit iritat de răspunsul meu.

Discuția s-a blocat. Puteam filosofa mult pe această temă, dar fiecare își dădea seama de ridicolul răspunsului său. Eu am vrut să mai zic ceva, dar Daniel, fratele meu, a dat din mână a lehamite, sau a las-o baltă...

Așa se întâmplă și în viața noastră, a tuturor, fără excepție. Nu știm mai nimic, chiar dacă, credem că știm destul.

*

După cum spunem, înscrierile în Colectiv erau în toi. Mai de voie, mai de nevoie, mai cu frumosul, mai cu diferențe constrângeri, oamenii se înscriau destul de repede în Colectiv. Tata a ezitat mult. Nu voia să dea boii, căruța, plugul, rarița, pământurile și pădurea, așa, degeaba... fără să primească nimic în schimb... - E illogic, zicea el... nu e corect... A cedat apoi... Prețul cedării numai el îl știa... și îl trăia din plin, destul de durut. Avea băieții la școală și nu puteau merge mai departe la studii, decât dacă veneau cu adeverință de colectivist.

Toți din satul meu au fost nevoiți să cedeze. Toți au devenit colectiviști. Excepție făcând, doar Dumitru

Moldoveanu, care n-a cedat, indiferent de riscuri, piedici și intimidări.

Cu nea Niculaie, comuniștii au fost mai abili.

Nenea Niculaie, avea o pereche de cai superbi. Îi iubea și îi îngrijea ca pe niște copii, sau ca pe niște prieteni, sau ca pe niște frați ai săi. Sau poate toate acestea dimpreună! De sărbători, caii primeau hamuri noi, împodobite cu arnici și ciucuri de borangic roșu și galben. Când trecea pe Coasta Bisericii, clopoței cântau o doină stranie, de răsună toată Valea. Era mândru. Vădit, se mândrea din plin, cu minunile lui vii, cărora aripi de înger le mai trebuia. Nimeni din sat nu mai avea cai și căruță. Le înscrieseră pe toate la Colectiv. Doar el mai avea.

Iarna, trecea dinadins cu sania prin sat, așa, ca să vadă toată lumea, ce bogății deține el. O sanie cu tălpi late, din lemn de salcâm matur, care îi dădea o culoare aparte, de galben auriu, cum este mămăliga făcută din porumb românesc. Nu mai există acum porumb românesc. Boabele erau ca aurul, cu un luciu aproape ireal. Când ne duceam la moară la Gherbăluță, mălaiul ieșit proaspăt și cald de sub presiunea pietrelor, avea un miros de turtă de casă, aproape că puteai să-l mănânci așa crud . Și puteai.

Sania luneca ușor, pe zăpada pufoasă căzută de cu noapte, lin, ca o adiere de vânt, fără nici un zgomot, doar clinchet de clopote mici și glasuri de copii care se dădeau cu târlia pe Coasta Bisericii. Da, doar chiote de copii și clinchet de clopoței... Frumos, Doamne ce frumos!

De câteva zile, nea Niculaie n-a mai trecut prin Vale cu sania. Avea o șaretă neagră, suplă și cochetă, de două locuri, pe care o folosea atunci când trebuia să rezolve rapid „niște probleme”.

- Unde te duci nea Niculaie, îl întrebai eu repede, din fuga cailor . – La sfatul Popular, îmi răspunse el, destul de răstit și morocănos. Și se făcu nevăzut.

- Bine că ai venit tovarășe Niculaie, îi zise secretara deschizându-i ușa larg... Tovarășul președinte te așteaptă. – Uite cum ne-am gândit, ca să fie bine pentru toată lumea, îi zise președintele, ridicându-se respectuos în picioare și strângându-i mâna bărbătește, aproape amical. Nu trebuie să te desparți de cai, de căruță sau de șaretă. Vă angajăm aici, la Colectiv. Te facem brigadier și tu vei avea grijă de caii tăi. Te vei folosi după plăcere, de tot ce ai adus, fără să dai socoteală nimănui. Vei avea un salariu lunar, iar toamna vei primi de toate : grâu, porumb, sfeclă, cartofi, varză... din tot ce cultivăm aici. Ai înțeles? Te înscrii?

După o tăcere lungă, chinuitoare, aproape insuportabilă, nea Niculaie răspunde stins . Da!

→ Continuare în pag. 38

ZECE PROVERBE EVREIEȘTI (De la lume adunate...) ȘI O REFLECȚIE

Ion Iancu VALE

- Toți se plâng de bani, dar de lipsă de minte nimeni.

- Părinții îi învață pe copii să vorbească, copii îi învață pe părinți să tacă.

- Adam a fost primul om fericit pentru că nu a avut soacră.

- Dumnezeu i-a dat omului două urechi și numai o gură, pentru ca să asculte mai mult, și să vorbească mai puțin.

- Dacă o problemă trebuie rezolvată cu bani, aceasta nu e o problemă, e o cheltuială de bani.

- A intrat vinul, a ieșit Taina.

- Dacă o persoană nu devine mai mare, devine mai mică.

- Dacă vei vedea un evreu vorbind cu un prost, să știi că vorbesc doi proști.

- Dumnezeu nu poate fi pretutindeni în același timp, de aceea a creat mamele.

- Nu fi dulce, altfel te vor mânca. Nu fi amar altfel te vor scuipa.

*

Reflecție proprie

Un evreu îl iubește în primul rând pe Dumnezeu, apoi nația și familia sa, pe urmă pe sine însăși și pe acela care nu-l lezează personal.



→ Continuare din pag. 37

Un singur oftat, din atâtea piepturi, se auzi în încăpere. Fiecare cu oftatul lui și cu semnificația lui.

Lucrurile mergeau incredibil de bine. Caii aveau grajd curat, hrană din belșug, iar el îi țesăla personal, putea să-i mângâie și să se bucure de ei în fiecare zi. Azi se scula mai devreme. Nu putea dormi, nici el nu știa de ce. Ajuns la Colectiv, observă trei tractoare roșii ca sângele și noi-nouțe, trase pe aleea betonată de lângă grajduri. Deschise repede, cu înfrigurare, ușa grajdului. Grajdul gol. Nimic. Niciun nechezat. Nici un tropot de copite pe podea. Liniște de mormânt sau liniște de grajd gol, totuna... Alergă într-un suflet la grajdul unde erau caii lui. Deschise ușa și se repezi înăuntru, aproape pe brânci, nu mai vedea bine, gata să cadă pe podea! Și strigă cât îl țineau plămânii : Murgule, unde sunteți tată?! Se auzi imediat un nechezat prelung și apoi altul, până când a ajuns la ei să-i strângă în brațe și să-i sărute plângând. Se așeză lângă ei și până la nimiez, nu s-a clintit de acolo. - Mario, unde sunt caii din grajdul numărul unu? se repezi el către femeia de serviciu, mai-mai s-o strângă de gât. - La Oraca! Ce-ți veni bre?

Acum avem cai de fier, care nu cer mâncare sau alte halea.

Ce nume sinistru! Oraca, Oraaaca, zise nea Niculaie doar pentru el.

După puțin timp, alte trei tractoare noi își făcu apariția pe platoul betonat din curte. Cam mult roșu, își zise nea Niculaie, mai mult în gând. Exagerat de mult. Și dădu fuga spre grajd. Un fior rece îl simți pe șira spinării și se făcu ghem în pieptul lui. Nu mai putea respira. Cu ultimele puteri strigă disperat : Murguleeee!, Murguleeee! Nimic. Nici un răspuns, nici un nechezat. Mormânt. N-a mai putut să strige, n-a mai putut să meargă. A căzut pe beton ca paralizat. Tovarășul președinte, l-a dus, mai târziu acasă, cu tractorul.

*

De atunci nu l-am mai văzut pe stradă. Stătea în curte pe o pătură și zicea încet, aproape de neînțeles, Eu i-am omorât, eu i-am omorât... Oraca... Salam... Murguleee! Unde sunteți măi tată... După nici o săptămână, a amuțit definitiv. Unde o fi acum sania lui, aurie precum mămăliga făcută din porumb românesc?

VERSURI PARADOXISTE



Florentin
SMARANDACHE

Pazvante Chiorul

*Omul se găsește la strâmtoare:
între Marea Neagră și Marea
Mediterană –
vinde la negru un pardesiul alb.
– Bă, boule, nu fi măgar!, i-am zis.*

*Trăiește mort de slab.
Are o boală sănătoasă.
De când și-a pierdut un ochi: a rămas
numai
cu vederi de dreapta,
dar merge înainte cu spatele.
Picioarele îi dau bătaie de cap.*

*– Unde te duci mă?, l-am întrebat.
– Mă duc, mă duc – mi-a spus –
mai am de spart lemne,
de mestecat mămăliga
și de bătut nevasta*

Educația fizică a nervilor

*Marcel s-a tuns. S-a făcut
Gigel/Marcel.
Deși major, ca poet este minor –
compune poeme mici – nu în „metru”,
ci în centimetru antic,
sau kilometru pătrat
Spiritul i se stinge ca o țigară...
Azi i-a cerut un foc/ lui Prometeu.
Examenul de LIMBĂ l-a luat căzând
pe subiect.
În general, studiază în particular:
ÎNVAȚĂ DUPĂ MULTE CĂRȚI
ȘI NU ȘTIE DUPĂ NICI UNA!*

Gheorghe Dracul

*Toți au venit cu soția, doar el fiind
un om fără pereche.
Unii sunt înalți, ca niște zgârie-nori,
alții –
ca niște zgârie-brânză.
Nea Vasile Gheorghe este dintr-o
bucată,
și fratele dintr-o altă bucată.
Mereu are și el două vorbe de spus:
Nu știu!,
deși este deștept când face pe prostul.
Dar, ce tot crede Gheorghe
că e Gheorghe Dracul?*

La serviciu femei fără serviciu

*Ele stau ce stau, apoi mai iau
câte o pauză*

*Ele stau ce stau, apoi mai iau
câte o pauză.*

*– Prea Înălțate Doamne
Pe vârful tocurelor d-voastră
– intervine directorul –,
aruncați-vă la coș
ochii/ și observați dezordinea.*

*(De emoție, unele căzură pe podea,
altele căzură pe gânduri)*

*– Să se aleagă praful și pulberea
de pe mobilieri!, șuieră directorul.
(Știa el că nu termină cu una cu două,
și cu trei sau patru cucoane.
Dar ele stăteau ce stăteau,
și iar mai luau câte o pauză.)*

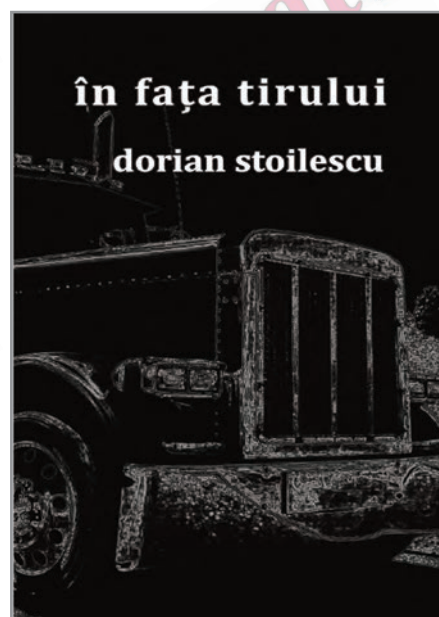
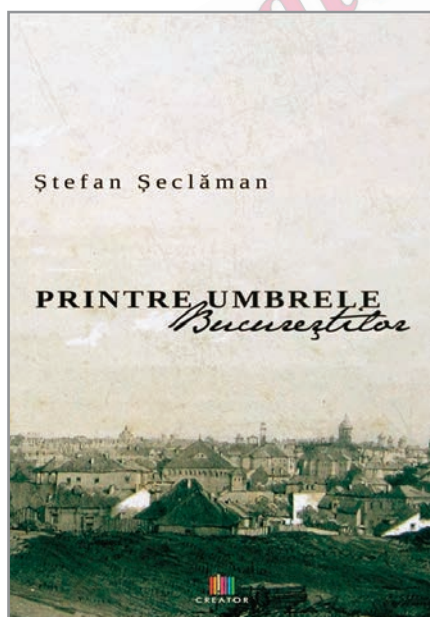
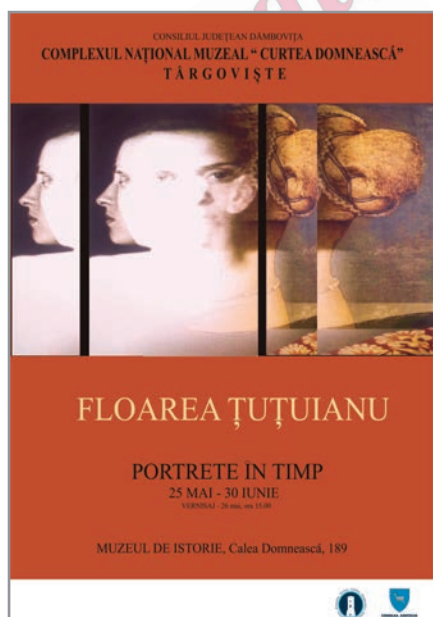


Despre poet și poezie Maxime și cugetări celebre

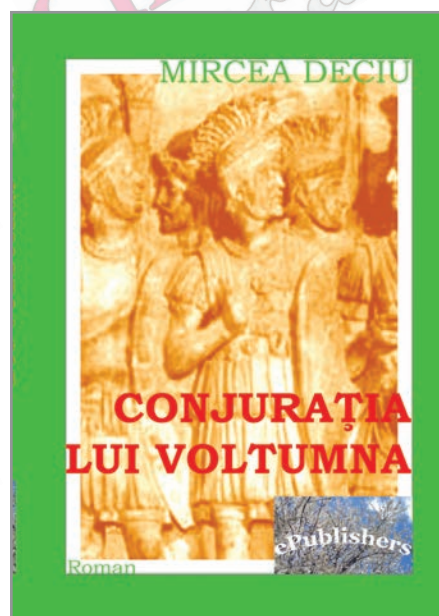
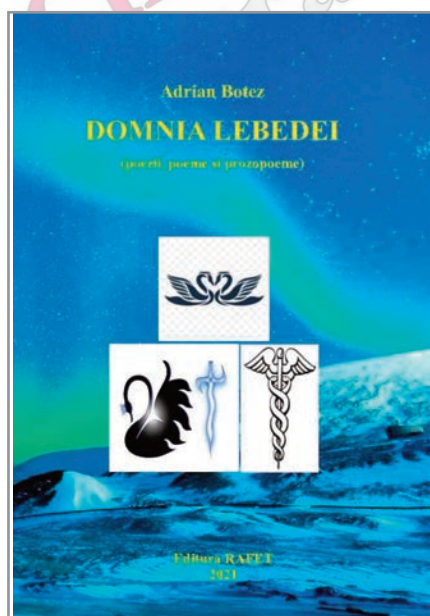
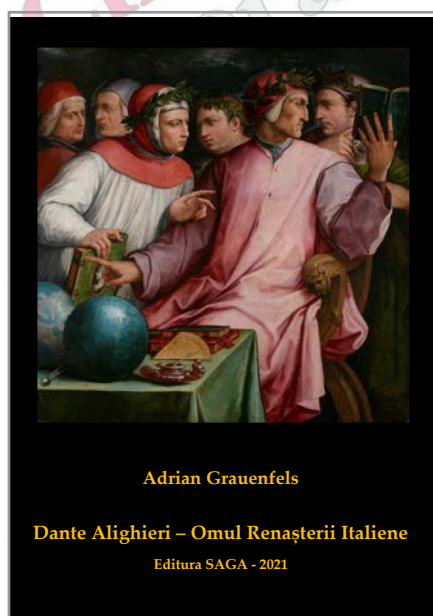
- În afară de Dumnezeu singurul creator este poetul- Francais de la Rochefocauld
- Poetul adevărat nu se rușinează niciodată de propriile lui experiențe Friedrich Wilhelm Nietzsche
- Poetul înțelege natura mai bine decât o înțelege savantul- Novalis
- Un poet valorează cât cel mai bun poem al său- Fernando Pessoa
- Nimic ce nu-i adevărat nu poate fi într-adevăr poetic – Miguel de Unamuno
- Poetul e trimis în lume ca preot al libertății și truditore al frumosului - Georg Herwegh
- Ca să ai poezi mari trebuie să ai public mare – Walt Witman

- Nefericirea este starea poetică prin excelență – Emil Cioran
- Să înveți să fii poet adevărat înseamnă să te dezveți de viață - Iohann Heinrich Heine
- Între ce vrea poetul și lucrul făcut pentru vâzul lui adevărat e o diferență, întotdeauna una, care îl smerește - Tudor Arghezi
- Poezia este o religie fără speranță – Jean Cocteau
- Fără poezie omul nu s-ar distinge de neant – Nichita Stănescu
- Poezia este culminația unui mers lăuntric: mers în străchini sau mers astral - Eugen Ionescu
- Dacă poezia nu răsare ca o frunză pe un copac, e mai bine să nu răsară deloc - John Keats

Propus de I. I. V.



Cărți din biblioteca revistei Climate literare



Cogito

„În vremuri vitrege supraviețuiesc doar indivizi rezistenți și cei brutali”,

Frank Herbert